

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Кафедра економічної теорії, фінансів і обліку

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

**Навчально-методичний посібник
для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) освітнього рівня
факультету соціальних та поведінкових наук
спеціальності 051 «Економіка»**

Харків – 2023 рік

УДК 338.2

Укладач: к. п. н., доцент Мельникова О.В.

Рецензенти:

Шиловцева Н. В. – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Зеленько О. О. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
протокол № 1 від 30 січня 2023 р.

Мельникова О. Державне регулювання економіки: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня спеціальності 051 «Економіка»: електронне видання. Харків: ХНПУ, 2023. 105 с.

У навчально-методичному посібнику у вигляді структурно-логічних схем відображено основи й методи державного регулювання економіки, розкрито зміст основних напрямів економічної політики держави і механізми їх впливу на ефективне функціонування країни; розроблено плани й методичні вказівки щодо проведення семінарських занять та запропоновано завдання до самостійної роботи здобувачів. Посібник призначений для здобувачів вищої освіти, які навчаються за економічними спеціальностями.

- Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
- Мельникова О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
Модуль 1. ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ.....	8
Тема 1. <i>ТЕОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЇЇ ФУНКЦІЙ</i>	8
Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	16
Тема 3. ДЕРЖАВНІ ІНСТИТУТИ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	25
Тема 4. ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ ЕКОНОМІЧНОГО	33
РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	33
Модуль 2. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ЗАСОБИ.....	44
Тема 5. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ.....	44
Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	53
Тема 7. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ	62
Тема 8. НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА	71
Тема 9. СТРУКТУРНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА.....	81
КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	91
ТЕМАТИКА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТУ-ПРЕЗЕНТАЦІЇ	94
ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ	98
ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	100
ДОДАТКИ.....	103

ВСТУП

Держава на сучасному етапі є одним із активних учасників економічного життя, що будується на основі ринкових відносин. Вона знаходиться в положенні партнера і конкурента приватних фірм та несе відповідальність за виробництво специфічних матеріальних благ і послуг. Саме тому є актуальним і цікавим опанування курсу «Державне регулювання економіки», у якому розкриваються повноваження та можливості держави як регулюючого механізму, спрямованого на забезпечення ефективного розвитку національної економіки та захисту усіх суб'єктів господарювання.

Метою викладання навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» є формування знань про систему державного регулювання та його ролі у реформуванні національної економіки; розкриття механізму державного регулювання ринкової економіки, основних видів економічної політики держави та інструментів, що застосовуються задля досягнення стратегічних цілей економічного розвитку.

Основними завданнями вивчення навчального курсу є формування уявлень про сутність та роль державного регулювання, основних понять та показників держрегулювання, визначення основних цілей та функцій держави в ринковій економіці; розкриття змісту основних напрямів економічної політики держави та механізму їх впливу на економіку; вивчення теоретичних підходів та набуття практичних навичок у здійсненні певних напрямів економічної політики; набуття компетенцій щодо управління державним регулюванням на основі нормативно-правової бази, поглиблення знань про теорію та практику регулювання економічних процесів на рівні національної економіки.

У ході вивчення дисципліни «Державне регулювання економіки» здобувачі вищої освіти бакалаврського рівня повинні знати цілі, завдання, інструментарій та напрямки державного регулювання економіки; особливості провідних шкіл і напрямків теорії економічної політики; основні мотиви і механізми прийняття рішень органами державного регулювання, роль і

структуру органів економічної влади в Україні та основні методи регулювання, що застосовуються. Окрім знань, здобувачі повинні вміти аналізувати динаміку основних макроекономічних показників та робити на їх основі обґрунтовані висновки та прогнози подальшого розвитку національної економіки; досліджувати зв'язок між різними економічними чинниками державного впливу та їх наслідками для економіки країни; прогнозувати перспективи розвитку національної економіки виходячи з інформації про застосування різних методів економічного регулювання; розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми національної економіки на основі теорій та механізмів державного регулювання економіки; абстрактно мислити та аналізувати, шукати та обробляти інформацію із різних джерел, використовувати інформаційні та комунікаційні технології; застосовувати знання у практичних ситуаціях та приймати обґрунтовані рішення.

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути наступних результатів навчання: демонструвати стійке розуміння принципів державного регулювання економіки, особливостей функціонування економічних систем; застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач; пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку країни; виконувати дослідження за встановленим замовленням, використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економіки; проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, виокремлювати провідні сфери, визначати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності; використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади); пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів

державного регулювання економіки; усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньо-економічної політики держави; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність та механізми державного регулювання економіки.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» передбачено застосування активних та інтерактивних освітніх технологій, серед яких: проблемні, оглядові та дослідницькі лекції, презентації, кейс-стаді, тренінги та ділові ігри, бесіди та дискусії, квест-технології, вікторини, онлайн-заняття й консультації та ін.

Курс «Державне регулювання економіки» є нормативною дисципліною, яка є обов'язковою для опанування здобувачами вищої освіти освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 051 «Економіка». На його вивчення відводиться 3 кредити (90 годин), що містять у собі два модулі, кожний з яких представляє собою закінчену, окрему структурну дидактичну одиницю. За навчальним планом для здобувачів денної форми навчання передбачено 18 лекційних годин, 18 годин на семінарські заняття, а також 54 години на самостійну роботу. Підсумковою формою контролю є екзамен.

У навчально-методичному посібнику «Державне регулювання економіки» означено структуру відповідної навчальної дисципліни, за кожною темою у вигляді структурно-логічних схем відображено основний зміст, категорії, класифікації та процеси ДРЕ, розроблено плани семінарських занять і завдання до самостійної роботи здобувачів, для самоконтролю компетенцій студентів запропоновано тестові завдання та питання, наведено необхідну літературу й інформаційні електронні ресурси, надано методичні рекомендації щодо підготовки індивідуального навчально-дослідного завдання, визначено засоби діагностики успішності навчання здобувачів та критерії їх оцінювання. У додатках запропоновано приклади модульних контрольних робіт.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми/розділу дисципліни	Форми організації навчання в годинах			Усього
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	
Модуль 1. ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ					
1	ТЕОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА ЕВОЛЮЦІЇ ЇЇ ФУНКЦІЙ	2	2	5	9
2	НЕОБХІДНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	2	2	6	10
3	ДЕРЖАВНІ ІНСТИТУТИ ТА МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	2	2	5	9
4	ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	2	2	7	11
	Разом за Модулем 1	8	8	23	39
Модуль 2. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ЗАСОБИ					
5	ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	2	2	7	11
6	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	2	2	5	9
7	СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ	2	2	8	12
8	НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА	2	2	5	9
9	СТРУКТУРНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА	2	2	6	10
	Разом за Модулем 2	10	10	31	51

Модуль 1. ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Тема 1. ТЕОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЇЇ ФУНКЦІЙ

Характеристика сучасної ринкової системи господарювання, визначення її «провалів». Основні напрями економічної діяльності держави. Необхідність, визначення, суб'єкт та об'єкт державного регулювання економіки. Основні способи впливу держави на соціально-економічний розвиток. Принципи державного регулювання економіки. Визначення ролі держави у дослідженнях різних економічних шкіл. Теорії макроекономічного регулювання. Неокласична (монетаристська), неокейнсіанська й неокласичного синтезу концепції регуляторної діяльності держави. «Економіка попиту» та «Економіка пропозиції» як моделі державного регулювання економіки. Трипартизм. Економічний лібералізм та економічний дирижізм.

Структурні схеми з основних положень теми:

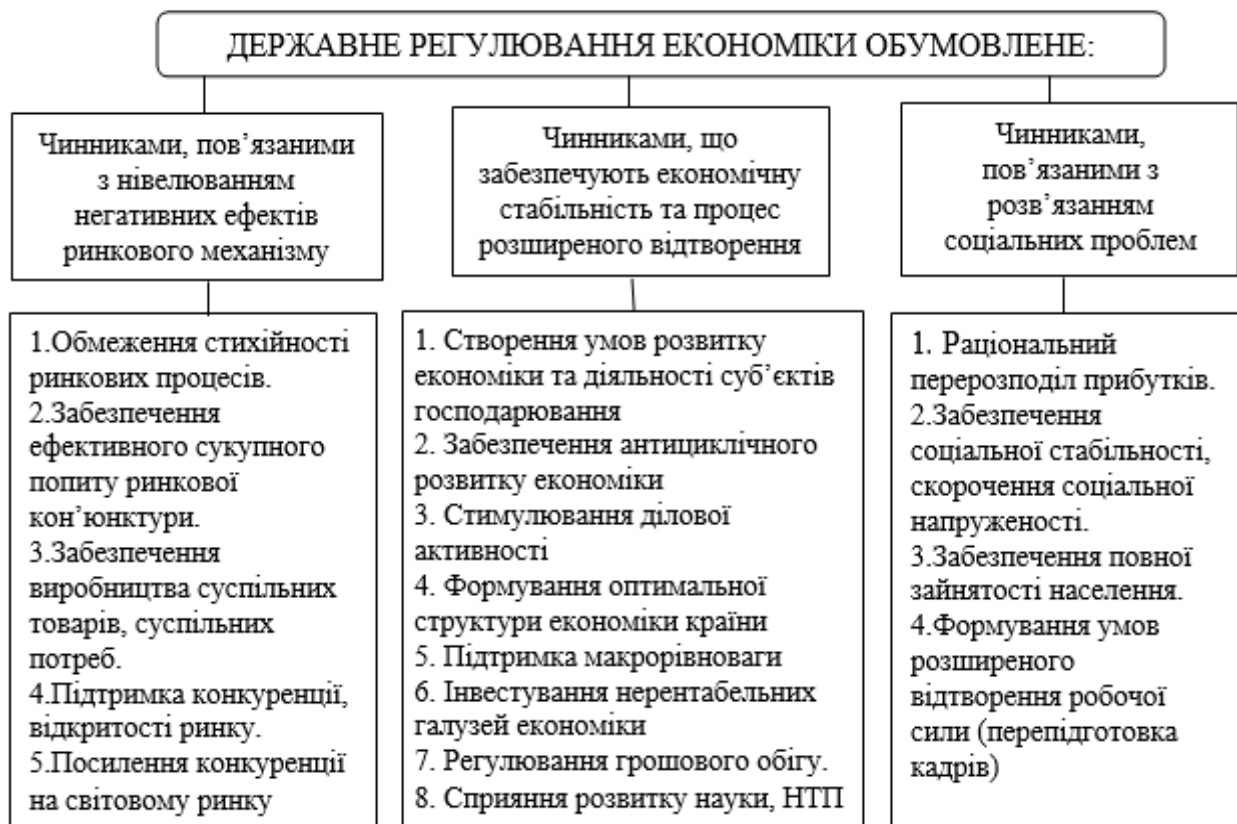

Рис. 1.1 Чинники, що обумовлюють необхідність державного регулювання економіки

Рис. 1.2 Способи впливу держави на економіку

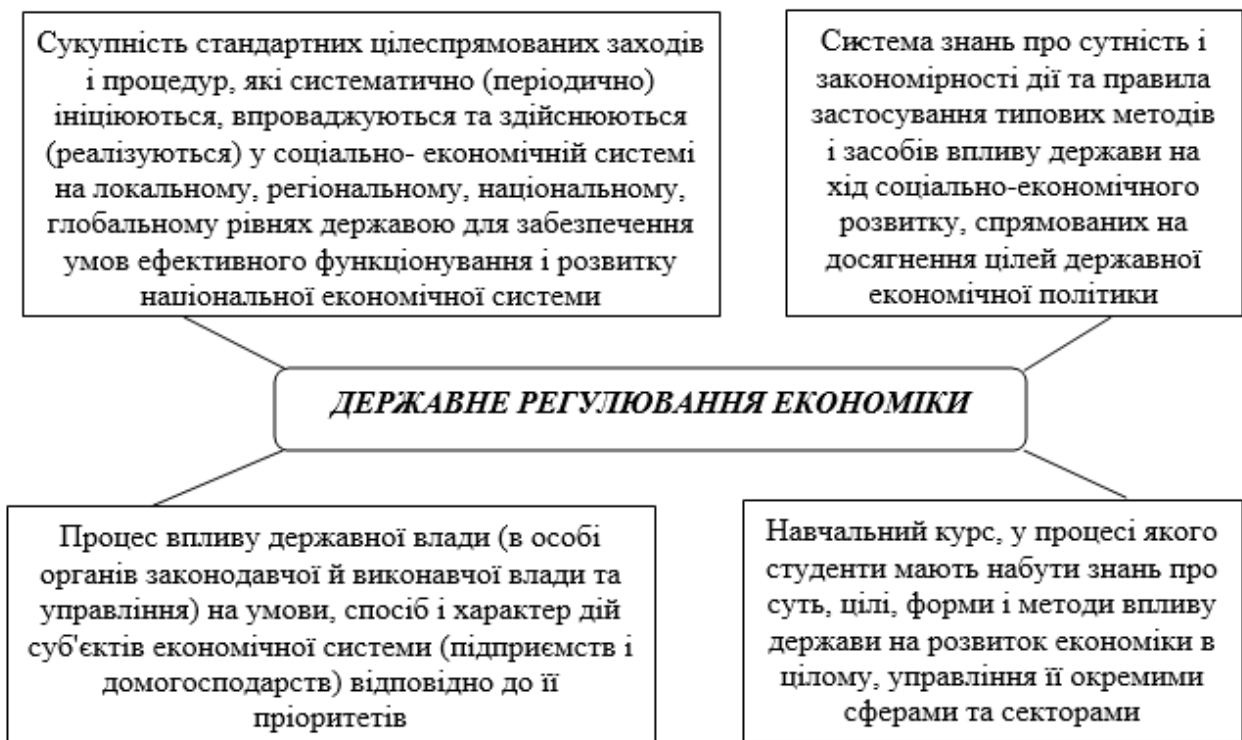

Рис. 1.3 Визначення дефініції «Державне регулювання економіки»

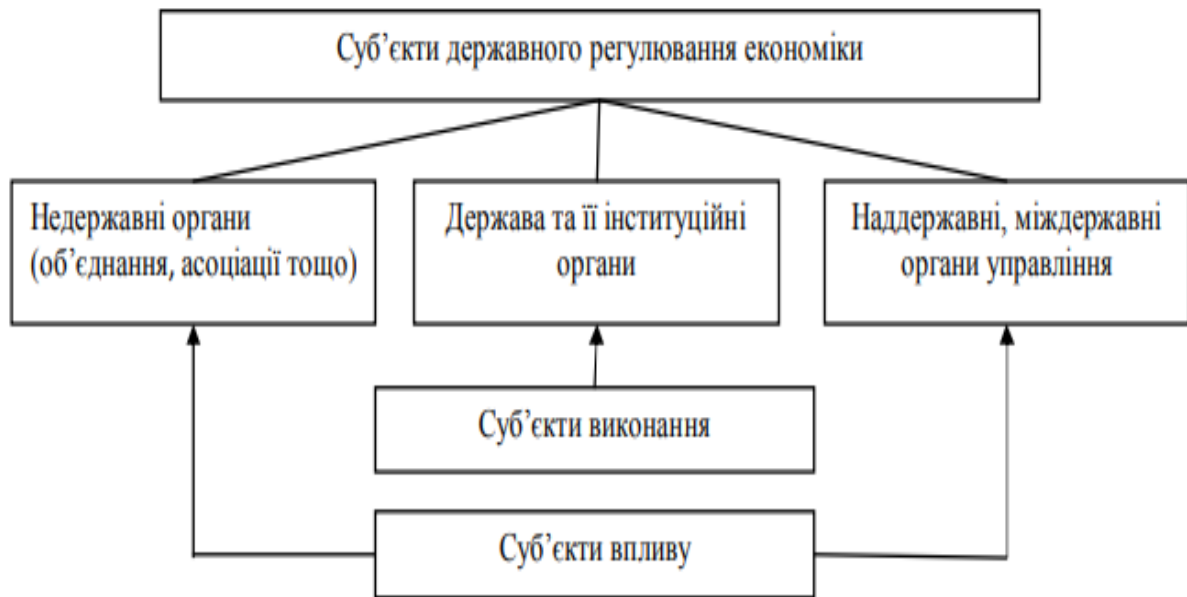

Рис. 1.4 Суб'єкти державного регулювання економіки

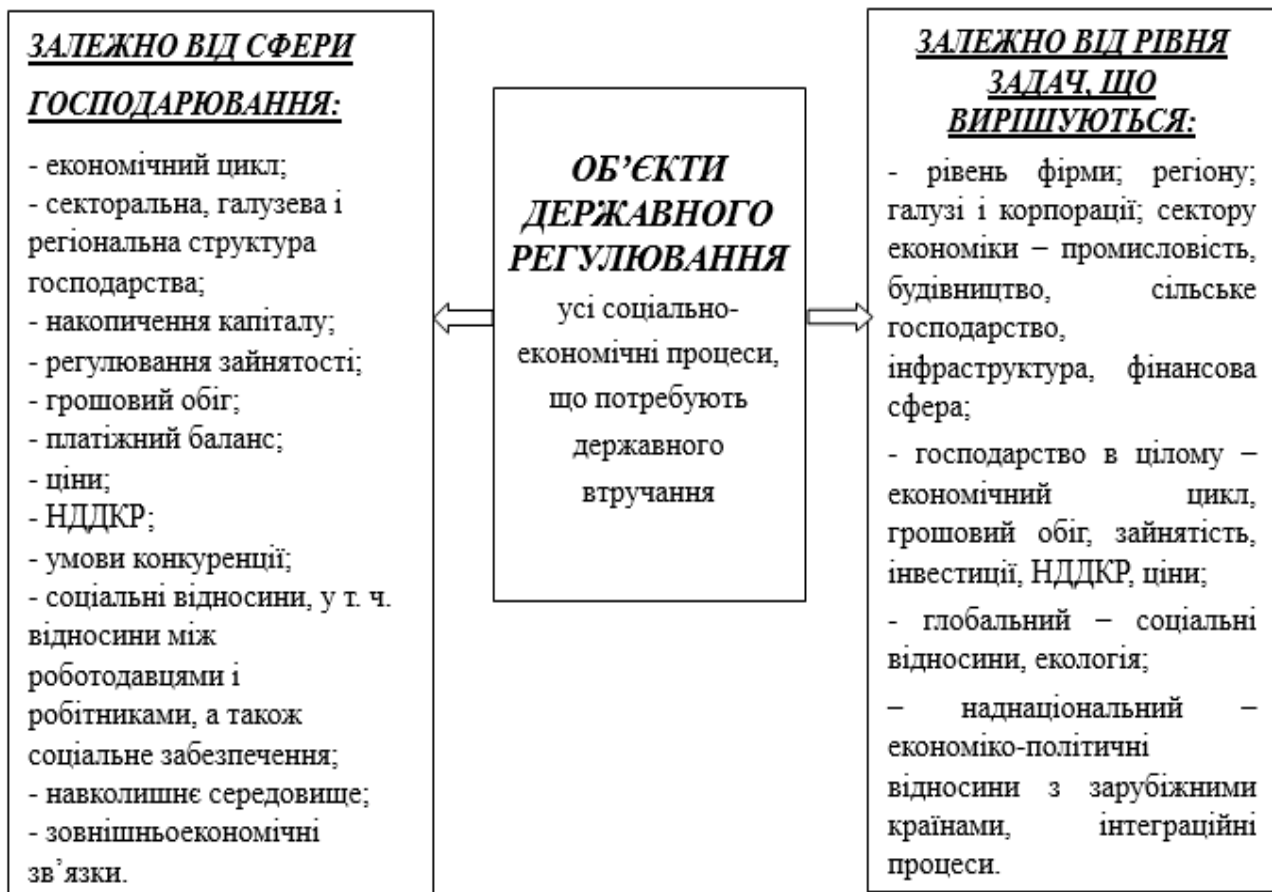

Рис. 1.5 Об'єкти державного регулювання економіки

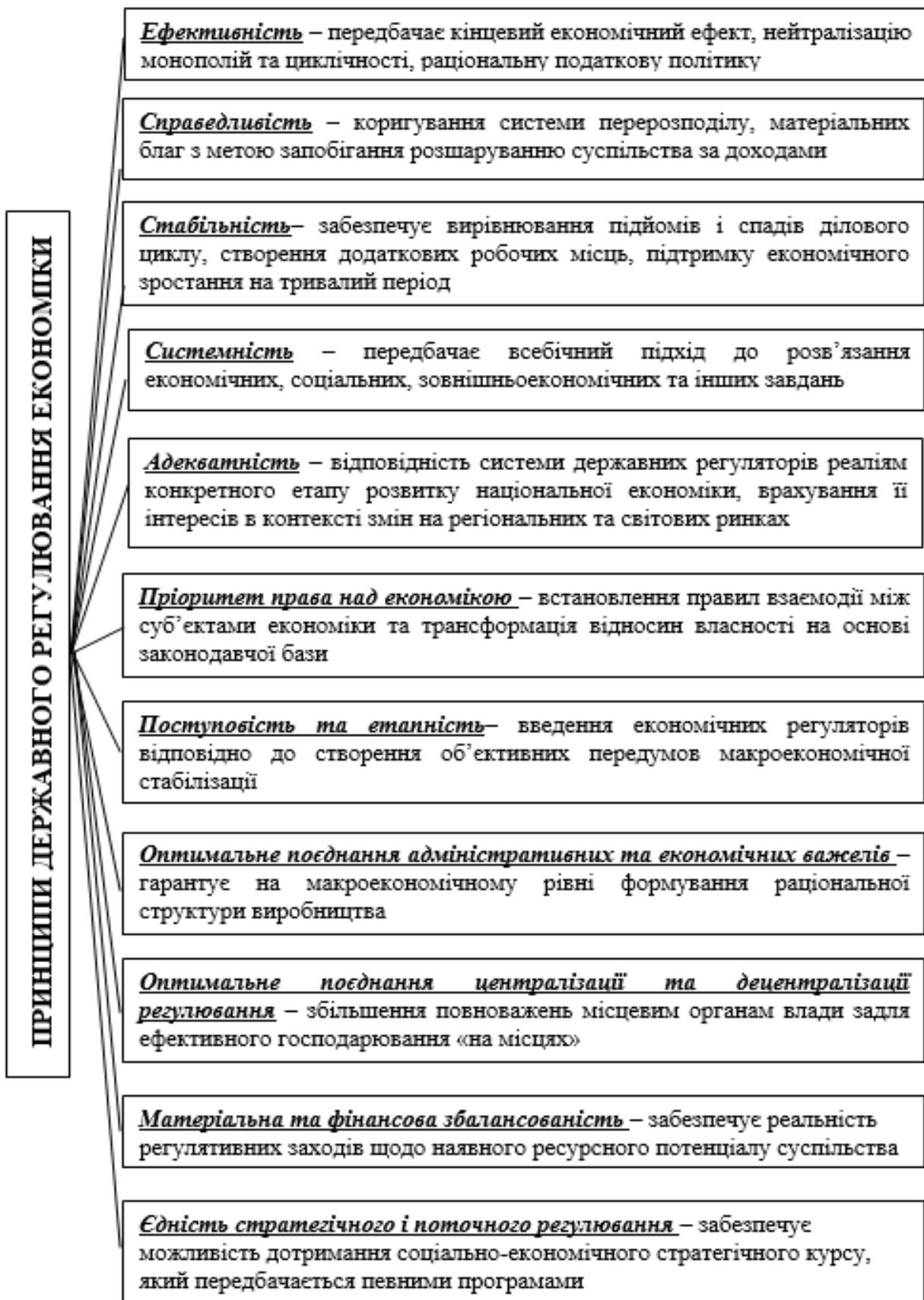

Рис. 1.6 Принципи державного регулювання економіки

МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

КЕЙНСІАНСЬКА МОДЕЛЬ «ЕКОНОМІКА ПОПИТУ»	
Ціль впливу: повна зайнятість Об'єкт впливу: платоспроможний попит (споживання, інвестиції)	
Методи впливу	
стимулюючі	рестрикційні
1. Кредитна експансія 2. Держава як кредитор (кредитування за рахунок бюджетних ресурсів сфер економіки, в розвитку яких зацікавлена держава). 3. Держава як гарант угод (гарантування платоспроможності позичальників в діяльності яких зацікавлена держава) 4. Розширення сфери бюджетного фінансування споживання (збільшення бюджетних витрат на споживання).	1. Одержавлення частини економіки. 2. Високі ставки оподаткування (високі податки зменшують стимули до накопичення капіталу, сприяють збільшенню споживання "проїданню" капіталу). 3. Прогресивна шкала оподаткування (знижує зацікавленість в накопиченні крупного капіталу). 4. Протекціоністські заходи (обмеження інвестиційного попиту з боку іноземних інвесторів (не резидентів)).

НЕОКЛАСИЧНА МОДЕЛЬ «ЕКОНОМІКА ПРОПОЗИЦІЇ»	
Ціль впливу: скорочення інфляції, нагромадження капіталу Об'єкт впливу: сукупна пропозиція, грошова маса	
Методи впливу	
стимулюючі	рестрикційні
1. Скорочення ставок оподаткування на дохід і прибуток. 2. Скорочення прогресії оподаткування 3. Приватизація державної власності. 4. Скорочення бюджетного фінансування держсектору, що розширює можливості для інвестування приватних економічних агентів. 5. Збалансування бюджету. 6. Відмова від фінансування нерентабельних підприємств. 7. Лібералізація зовнішньо-економічних зв'язків (розширення інвестиційного попиту з боку іноземних інвесторів)	Кредитна рестрикція (збільшення пропозиції позичкового капіталу шляхом тиску держави на рівень % ставок комерційних банків в бік підвищення)

Рис. 1.7 Моделі державного регулювання економіки

Питання для обговорення на семінарському занятті:

1. Сутність державного регулювання економіки.
2. Еволюція теорій макроекономічного регулювання.
3. Основні типи економічних систем та механізм їх регулювання.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

Форма проведення – двогодинне семінарське заняття. Передбачається у ході колективного обговорення визначити чинники, що обумовлюють необхідність втручання держави у функціонування національної економіки, виокремити суб'єкти, об'єкти, мету, функції та принципи державного регулювання економіки, далі шляхом мозкової атаки сформулювати визначення державного регулювання економіки. Потім передбачається презентація здобувачами доповідей з основних теорій макроекономічного регулювання, що розроблялися дослідниками різних економічних шкіл. Наприкінці заняття студенти поділяються на групи, кожна з яких представляє теоретичні засади певної економічної системи (традиційної, змішаної, планової та перехідної) та розкриває механізм державного регулювання, притаманний саме їхній економсистемі, визначаючи дієві методи та інструменти, а також можливості їх застосування у сучасних реаліях української економіки.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

- 1) Створіть таблицю "Переваги та недоліки механізмів регулювання різних економічних систем"
- 2) Визначте ролі держави у регулюванні економіки представниками різних економічних шкіл.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Цілеспрямований вплив на господарські процеси макро- та мікрорівня, спрямований на підвищення ефективності виробництва та задоволення потреб суспільства розкриває поняття:

- А) Державне регулювання економіки;
- Б) Реформування національної економіки;
- В) Державна економічна політика;
- Г) Державне планування економіки.

2. Державне регулювання економіки передбачає вплив:

- А) Фізичних та юридичних осіб на діяльність державних органів влади;
- Б) Соціально-економічних процесів на Конституцію країни;
- В) На відтворення національної економіки;
- Г) Діяльність міжнародних економічних організацій.

3. Залежно від рівня завдань, що вирішуються, об'єктом державного регулювання економіки є:

- А) Сфера вищої освіти;
- Б) Платіжний баланс країни;
- В) Рівень інфляції у країні;
- Г) Економічна криза.

4. До суб'єктів впливу державного регулювання економіки належить:

- А) приватний підприємець;
- Б) президент країни;
- В) Міністерство освіти та науки України;
- Г) Національний банк України.

5. Забезпечення на всій території країни прав і свобод кожного громадянина розкривається у:

- А) Економічній функції держави;
- Б) Соціальній функції держави;
- В) Міжнародній функції держави;
- Г) Політичній функції держави.

6. Яке із тверджень є помилковим: «Вади ринку виникають внаслідок...

- А). нездатності ринкового механізму забезпечити оптимальний за Парето розподіл ресурсів»;
- Б) зовнішніх ефектів (екстерналій)»;
- В) нездатності ринку забезпечити людей суспільними товарами»;
- Г) державного втручання в економіку».

7. *Визначте представників економічних шкіл, які вважали втручання держави у розвиток економіки недоречним або обмеженим:*

- А) Меркантилісти, неокласики та кейнсіанці;
- Б) Маржиналісти, неокласики та монетаристи;
- В) Фізіократи, неокласики та марксистки;
- Г) Інституціоналісти, марксистки та кейнсіанці.

8. *«Економіка попиту» як модель регулювання економіки передбачає:*

- А) Скорочення витрат державного бюджету;
- Б) Збільшення імпорту продукції;
- В) Підвищення заробітних плат та трансфертних виплат;
- Г) Зменшення ставок оподаткування.

9. *Особливістю державного регулювання змішаних економічних систем є:*

- А) Ринковий механізм як єдиний регулюючий механізм;
- Б) Держава як основний суб'єкт регулювання економічних відносин;
- В) Існування тільки державної форми власності на великі підприємства;
- Г) Наявність економічного лібералізму чи економічного дирижизму.

10. *Спільною рисою державного регулювання країн зі змішаною економікою є:*

- А) Державний фінансовий механізм;
- Б) Грошово-кредитна політика;
- В) Ступінь державного втручання в економіку країни.
- Г) Протекціонізм національної економіки.

Література:

[2, Т.1; 3, с. 3-10; 5, с. 5-27; 6, с. 51-66; 8, с. 11-26; 10, с. 5-28; 11, с. 8-13; 12, с.5-25; 14, с.3-6; 45]

Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Головна мета, цілі та завдання державного регулювання економіки у змішаній економіці. Етапи розробки концепції державного регулювання економіки. Визначення та розкриття функцій державного регулювання економіки. Особливості економічної функції державного регулювання. Основні форми впливу держави на соціально-економічний розвиток країни: структурно-галузева, бюджетно-податкова, кредитно-грошова, цінова, антимонопольно-конкурентна, соціальна, інвестиційна і зовнішньо-економічна політика, та заходи їх реалізації. Форми державного регулювання залежно від строків реалізації та за характером впливу на господарські суб'єкти. Системні вади державного регулювання національної економіки.

Структурні схеми з основних положень теми:

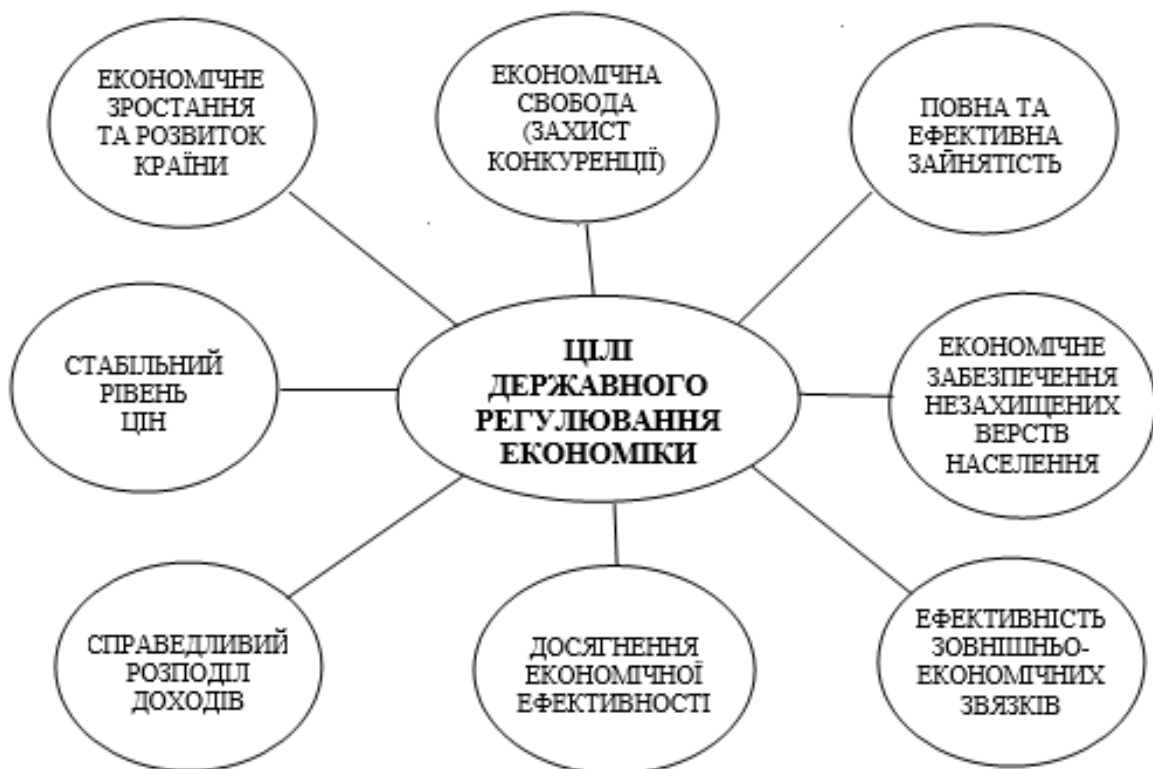

Рис. 2.1 Основні цілі державного регулювання економіки

Рис. 2.2 Завдання державного регулювання у змішаній економіці

Рис. 2.3 Функції державного регулювання економіки

Рис. 2.4 Економічні функції держави у змішаній системі господарювання

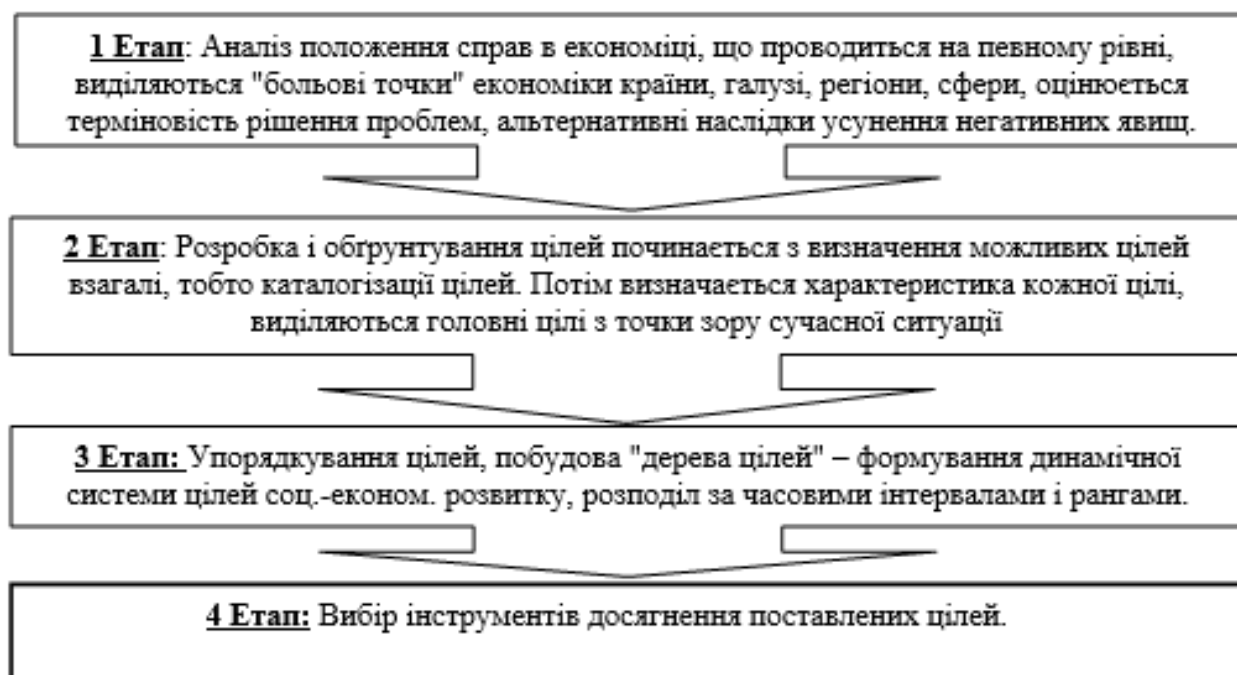

Рис. 2.5 Етапи розробки концепції державного регулювання економіки

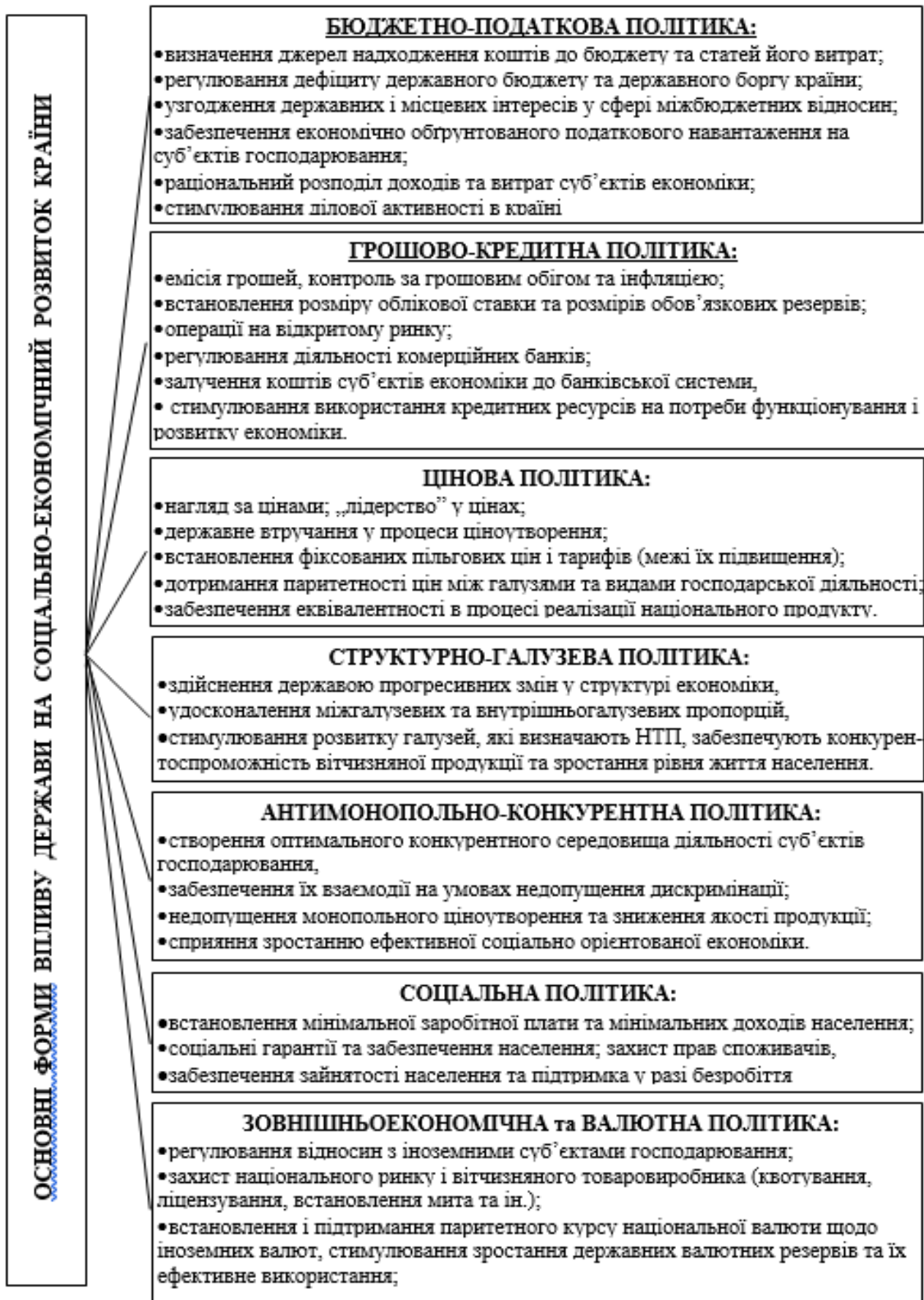

Рис. 2.6 Основні види та заходи державної економічної політики як форми впливу країни на розвиток національної економіки

Питання для обговорення на семінарському занятті:

1. Цілі державного регулювання економіки.
2. Основні функції державного регулювання економіки.
3. Реалізація економічної функції держави в змішаній економічній системі.
4. Основні форми впливу держави на соціально-економічний розвиток країни.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

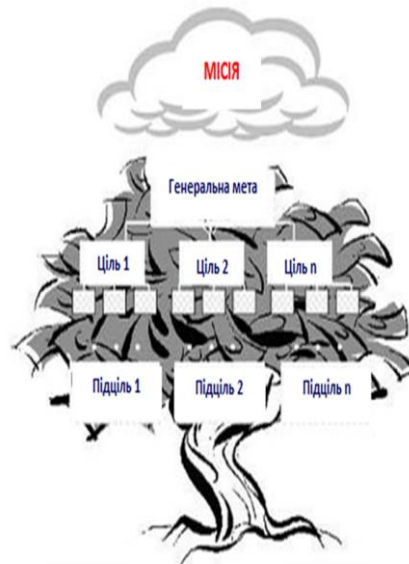
Форма проведення – двогодинне семінарське заняття у формі економічного змагання команд. Передбачається організувати роботу здобувачів за групами-командами. Спочатку обираються капітани команд шляхом правильних відповідей на перше питання теми. Після цього капітани команд по черзі набирають собі учасників. Після цього сформовані команди починають змагання, набираючи бали за виконання різних видів завдань. Так, при розгляді другого питання теми, представники команд обирають із чорної скрині назву певної функції державного регулювання і розкривають її значення. За кожну вірну відповідь команда отримує 2 бали. Після цього команди у режимі нон-стоп визначають напрями реалізації економічної функції держави в змішаній економічній системі. Якщо команда не може навести приклад економічної функції, то припиняє змагання. Команда-переможець, що залишиться, отримує 3 бали, передостання - 2 бали, а інші – по 1 балу, якщо вони презентували хоча б одну економічну функцію держави. Після цього кожна із команд презентує певний вид економічної політики, як форми впливу держави на ефективне функціонування національної економіки, та засоби її реалізації. Доповіді оцінюються від 1 до 3 балів. Для закріплення основних теоретичних положень теми командам пропонується скласти 5 тестових запитань закритого типу та сформулювати 3 твердження на визначення їхньої правильності. Після цього команди задають підготовлені питання один одному, при цьому поставлене запитання оцінюється в 1 бал, а вірна відповідь – 2 бали. Наприкінці заняття усі

набрані командами бали підраховують та визначають переможців. Учасники команди, що посіла 1 місце отримують по 5 балів у журнал академічної успішності, учасники команди, що опинилася на 2 місці – по 4 бали, усі інші учасники – по 3 бали.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1. Створіть "Дерево цілей" для наступних цільових установок державного регулювання:

- економічне зростання;
- стабільний рівень цін;
- ефективна зайнятість;
- сталий економічний розвиток;
- повоєнне відновлення національної економіки.

Приклад «Дерева цілей»

Генеральна мета - Підвищення рівня життя населення								
Ціль 1 Зростання доходів на душу населення			Ціль 2 Товарне забезпечення грошових доходів		Ціль 3 Забезпечення населення соціальними благами			
А.	Б.	В.	А.	Б.	А.	Б.	В.	
Забезпечення раціонального рівня зайнятості	Забезпечення зростання середньої заробітної плати	Формування нормальних умов праці	Розвиток комплексу галузей з виробництва товарів народного споживання	Імпорт споживчих товарів	Охорона здоров'я	Освіта	Культура і спорт	

2. Напишіть есе на тему «Роль державного регулювання національної економіки України у воєнний та повоєнний періоди»»

Тестові завдання для самоконтролю:

1. *Оберіть генеральну мету державного регулювання економіки:*

- А) забезпечення мінімальних доходів суб'єктам економіки;
- Б) досягнення стабільності у соціально-економічному розвитку країни;
- В) підтримка курсу національної валюти;
- Г) формування державного бюджету.

2. *Пільгове оподаткування суб'єктів господарювання є елементом наступного завдання державного регулювання економіки:*

- А) забезпечення правової бази і суспільної атмосфери;
- Б) перерозподіл доходу і багатства;
- В) захист конкуренції;
- Г) коригування розподілу ресурсів щодо зміни структури ВВП.

3. *Реалізація задачі державного регулювання щодо досягнення економічної ефективності передбачає:*

- А) забезпечення максимальної віддачі при мінімальних витратах від наявних обмежених виробничих ресурсів;
- Б) забезпечення виробництва більшої кількості та кращої якості товарів і послуг;
- В) забезпечення роботою всіх, хто бажає і може працювати;
- Г) задоволення першочергових потреб усіх верств населення.

4. *Яка функція державного регулювання передбачає усунення негативних екстерналій і забезпечення нормальних соціально-економічних умов життя суспільства:*

- А) цільова;
- Б) регламентуюча;
- В) коригуюча;
- Г) соціальна.

5. *Формування регуляторів, здатних ефективно впливати на діяльність господарюючих суб'єктів і спрямовувати економічні процеси у бажаному для суспільства напрямку передбачає наступна функція державного регулювання:*

- А) цільова;
- Б) контролююча;
- В) коригуюча;
- Г) стимулююча.

Тема 3. ДЕРЖАВНІ ІНСТИТУТИ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Система органів державної влади та управління. Функції вищого законодавчого органу країни (Верховної ради України), вищого виконавчого органу країни (Кабінету Міністрів України), президента України. Міністерства, відомства та інші центральні і місцеві органи виконавчої влади. Судова влада України (прокуратура, правосуддя, конституційний суд). Механізми державного регулювання економіки (адміністративно-правовий, організаційно-економічний, фінансовий, соціальний і державно-громадського регулювання) та логіка їх реалізації. Методи державного регулювання економіки та їх класифікація за різними критеріями. Інструментарій державного регулювання економіки. Автоматичні, антициклічні регулятори та інструменти державного програмування.

Структурні схеми з основних положень теми:

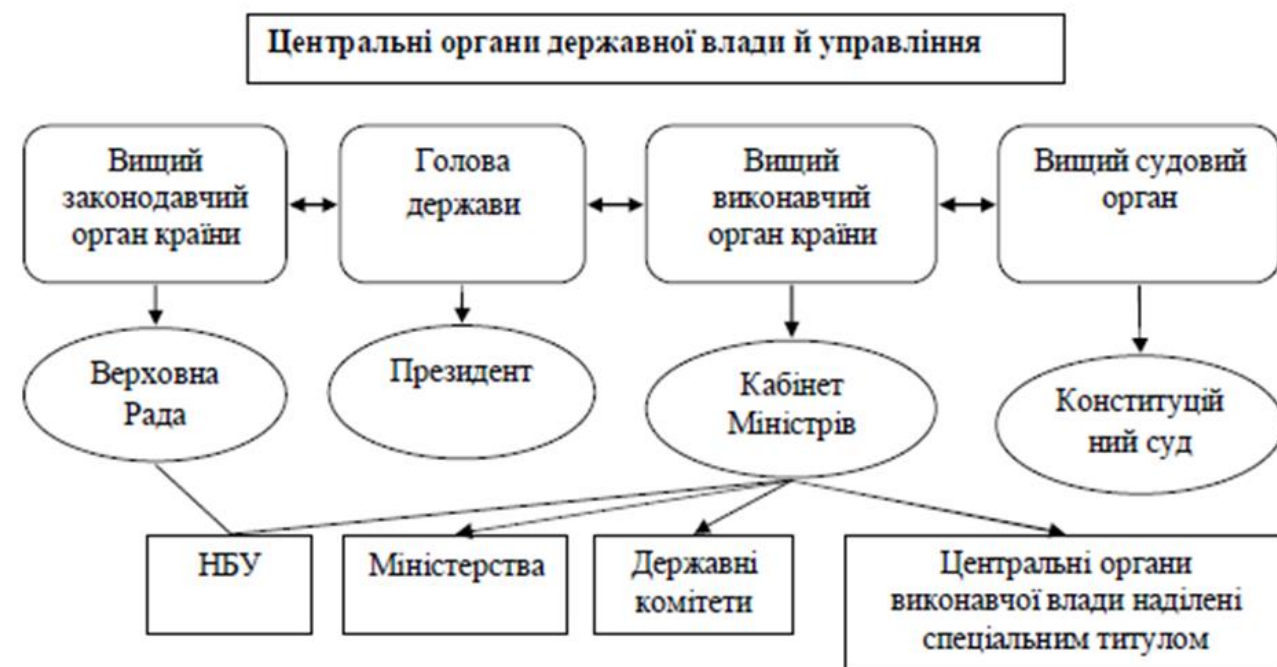

Рис. 3.1 Структура органів державної влади й управління

Рис. 3.2 Класифікація методів державного регулювання економіки

Рис. 3.3 Методи державного регулювання економіки за способом впливу та інструменти їх реалізації

Рис. 3.4 Способи державного регулювання економіки

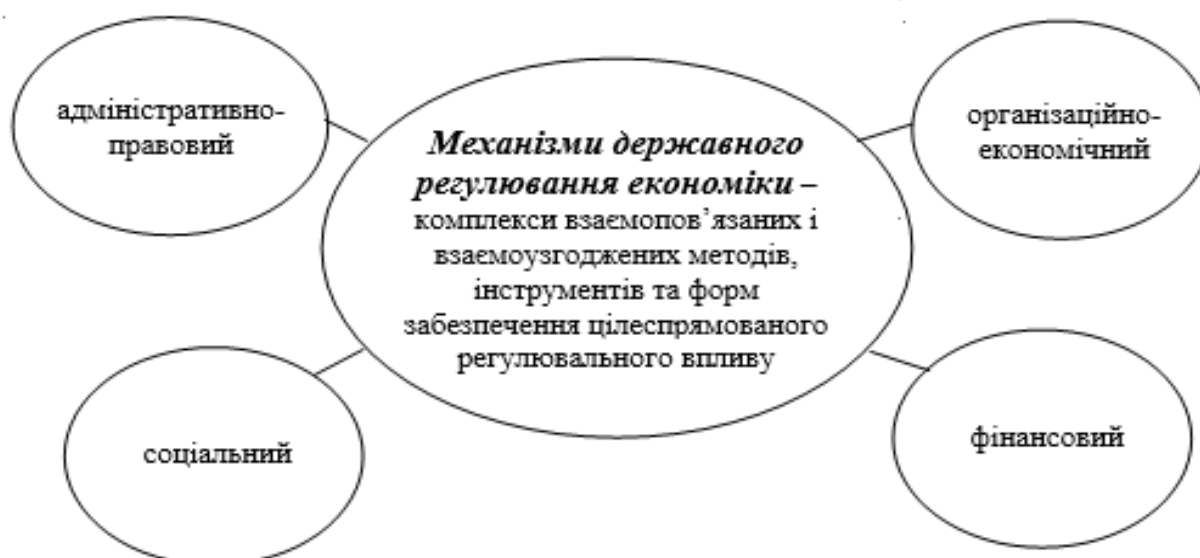

Рис. 3.5 Механізми державного регулювання економіки

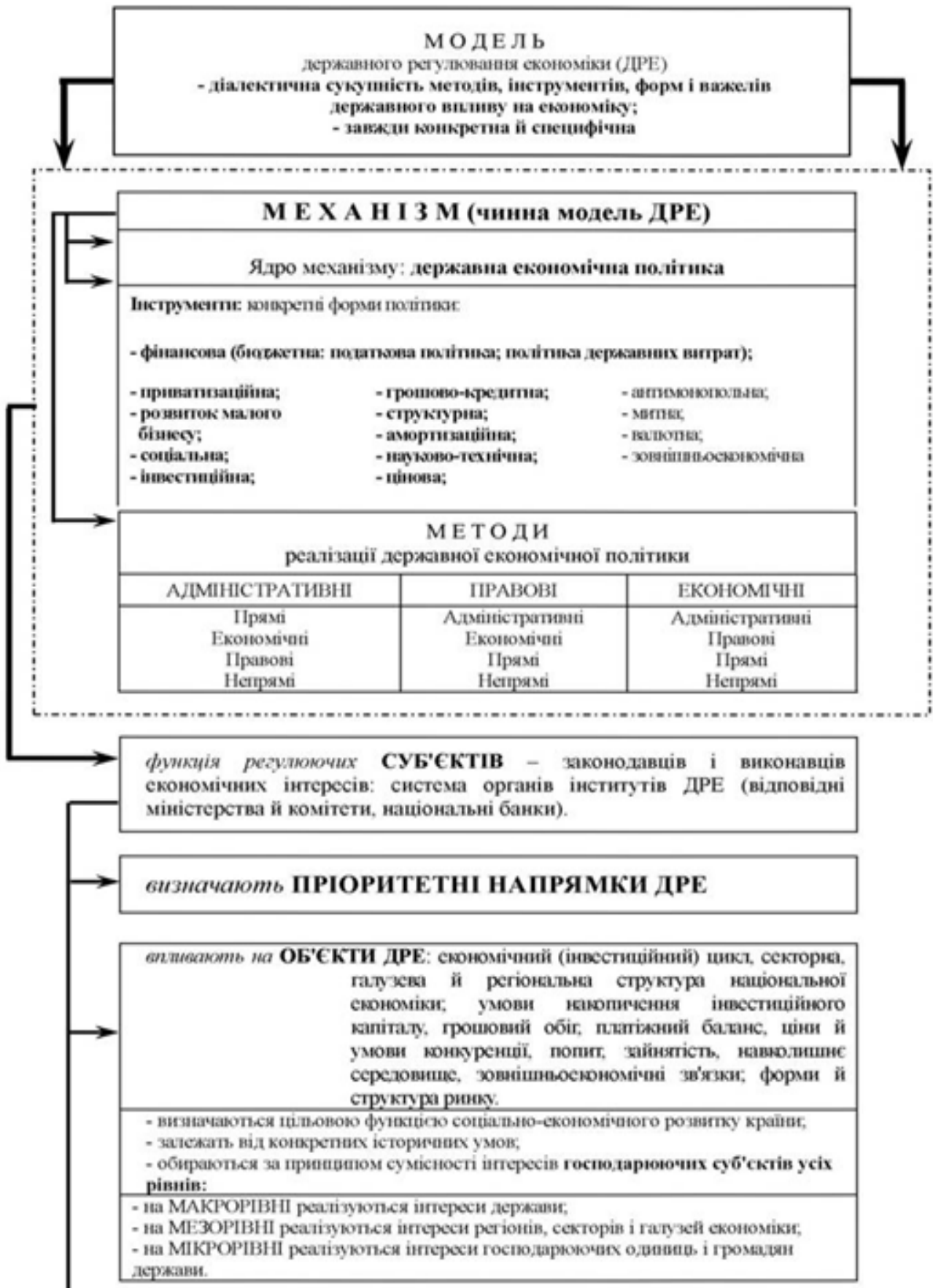

Рис. 3.6 Абстрактна структурно-функціональна модель державного регулювання економіки (початок)

Рис. 3.6 Абстрактна структурно-функціональна модель державного регулювання економіки (продовження)

Питання до обговорення на семінарському занятті:

1. Система органів державної влади та їхні функції у сфері управління економікою України.
2. Зміст та класифікація методів державного регулювання економіки.
3. Інструментарій державного регулювання економіки
4. Сучасні механізми державного регулювання економіки.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

Форма проведення – двогодинне семінарське заняття, що проходить за планом. Передбачається створення здобувачами опорної схеми за першим питанням теми. Кожний доповідач, розкриваючи повноваження певних державних інституцій щодо регулювання національної економіки, фіксує їх основні функції на дошці. Потім колективна схема-конспект порівнюється із власними структурно-логічними схемами здобувачів, які вони складають при виконанні завдання до самостійної роботи. Далі при розгляді конкретних кейсів здобувачам пропонується визначити дієві механізми державного регулювання економіки, доцільні методи та інструменти впливу державних інституцій у рамках запропонованих ситуацій, а також виокремити органи державної влади, що відповідальні за вирішення проблем чи завдань, зазначених у кейсах.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1. Створити структурно-логічну схему із системи державного регулювання економіки, зазначаючи конкретних суб'єктів ДРЕ, їх правовий статус, підпорядкування та функції у сфері державного регулювання національної економіки.

2. Навести конкретні приклади різних методів державного регулювання економіки згідно Рис. 3.2, які застосовують державні інституції задля впливу на національну економіку в умовах війни та можуть використати у повоєнний період.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Державний бюджет України розробляється:

- А) Президентом країни;
- Б) Верховною Радою України;
- В) Кабінетом Міністрів України;
- Г) Конституційний суд України.

2. До системи органів законодавчої влади в Україні належить:

- А) Конституційний суд України;
- Б) Міністерство юстиції України;
- В) Верховна Рада України;
- Г) Кабінет Міністрів України.

3. Спеціальний статус має такий центральний орган виконавчої влади:

- А) Державний комітет промислової політики;
- Б) Державний комітет статистики;
- В) Державна митна служба;
- Г) Національний банк.

4. Який принцип ДРЕ ґрунтується на виділенні основних соціально-економічних проблем розвитку країни, для вирішення яких держава зосереджує усі зусилля:

- А) погодження інтересів;
- Б) системності;
- В) пріоритетності;
- Г) ефективності.

5. Податкова політика, норми і нормативи регулювання цін, валютне регулювання відноситься до методу:

- А) адміністративного;
- Б) економічного;
- В) донорського;
- Г) протекціоністського.

6. Державні дотації, податкові пільги є інструментами методу:

- А) адміністративного;
- В) донорського;
- Б) економічного;
- Г) протекціоністського.

7. Квоти і ліцензії, контракт з підприємством є засобами:

- А) прямого впливу;
- В) обмеженого впливу;
- Б) непрямого впливу;
- Г) часткового впливу.

8. Діяльність підприємств з недержавною формою власності регулюють в основному:

- А) адміністративними методами;
- Б) протекціоністськими методами;
- В) економічними методами;
- Г) донорськими методами.

9. Звернення держави до честі й совісті, гідності людини, громадянина будь-якого соціального статусу є інструментом:

- А) неформального методу;
- Б) специфічного методу;
- В) правового методу;
- Г) адміністративного методу.

10. Встановлення прожиткового мінімуму для працездатних осіб з 1 липня 2022р. на рівні 2600 грн є прикладом застосування інструментів:

- А) імперативного регулювання;
- Б) неформального регулювання;
- В) індикативного регулювання;
- Г) правильної відповіді немає.

Література:

[1, с. 126-140; 2, Т.2; 5, с. 8-13, 31-36; 6, с.78-82; 8, с. 28-49; 9, с. 42-51; 11, с. 20-24; 12, с. 25-44; 14, с. 7-10; 15-17; 28; 37-47]

Тема 4. ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Сутність стратегії соціально-економічного розвитку держави. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. Проект Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року. Соціально-економічне прогнозування. Сутність понять: „прогноз”, „гіпотеза”, „план (програма)”. Функції та принципи соціально-економічного прогнозування. Класифікація економічних прогнозів. Державний прогноз економічного та соціального розвитку України. Макроекономічне планування: принципи, форми, методи. Індикативні та директивні плани. Державна програма економічного та соціального розвитку України (ДПЕСР) як форма макроекономічного планування на довго-, середньо- та короткострокові періоди. Система показників макроекономічних планів Державне економічне програмування. Сутність програмно-цільового методу планування. Цільова комплексна програма (ЦКП), її класифікація та механізм її реалізації.

Структурні схеми з основних положень теми:

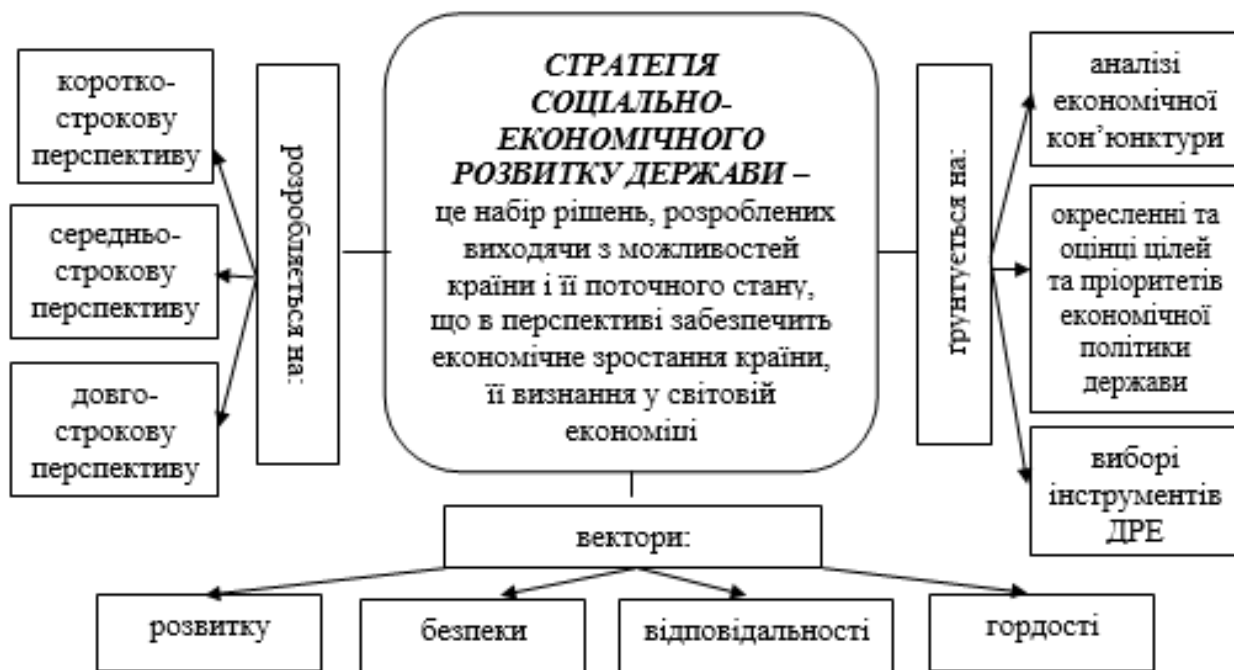

Рис. 4.1 Зміст стратегії соціально-економічного розвитку держави

Рис. 4.2 Засоби здійснення державного регулювання економіки

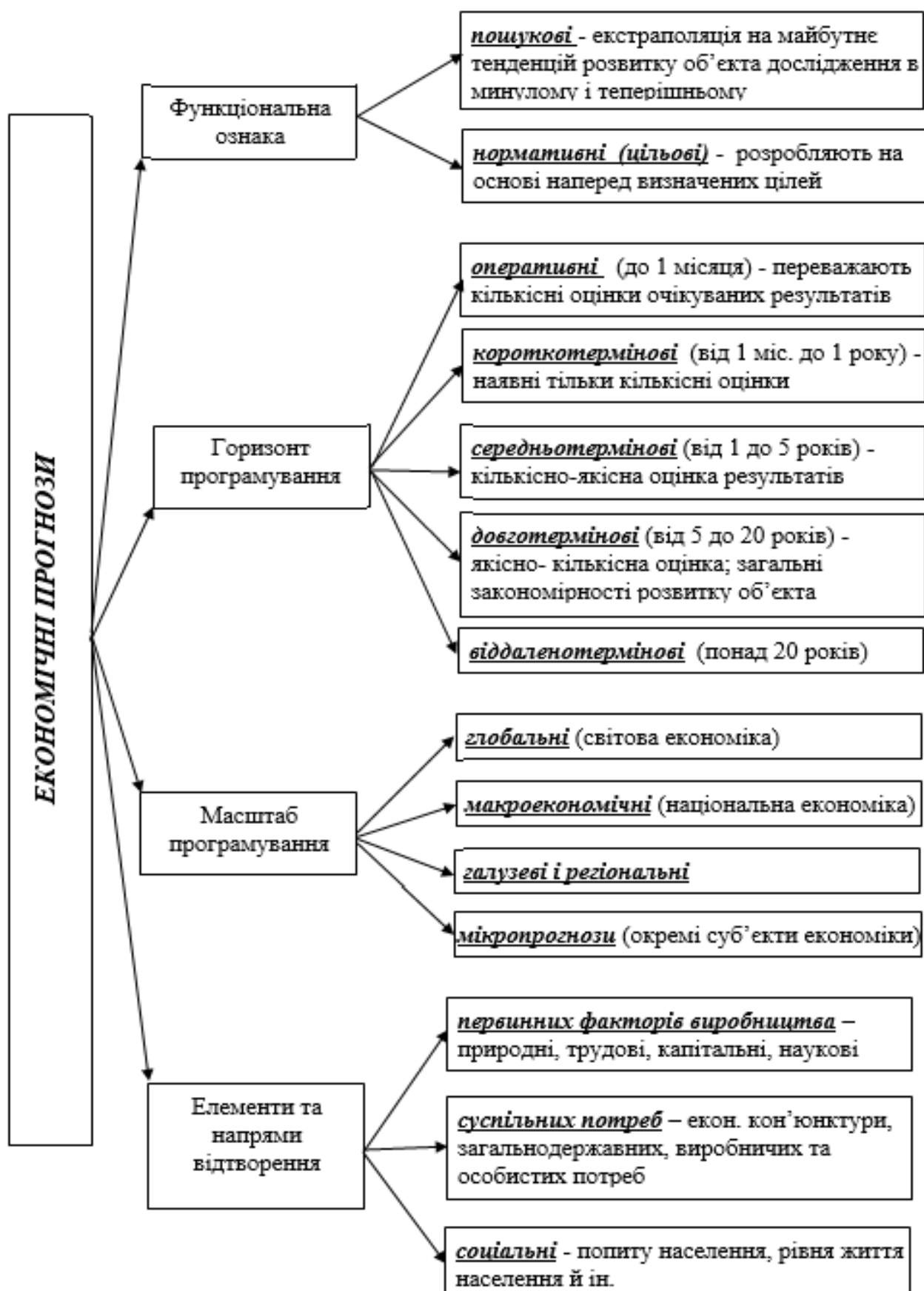

Рис. 4.3 Класифікація прогнозів

Рис. 4.4 Процес макроекономічного прогнозування

Рис. 4.5 Форми наукового передбачення

Рис. 4.6 Методи макроекономічного прогнозування

Рис. 4.7 Методи макроекономічного планування

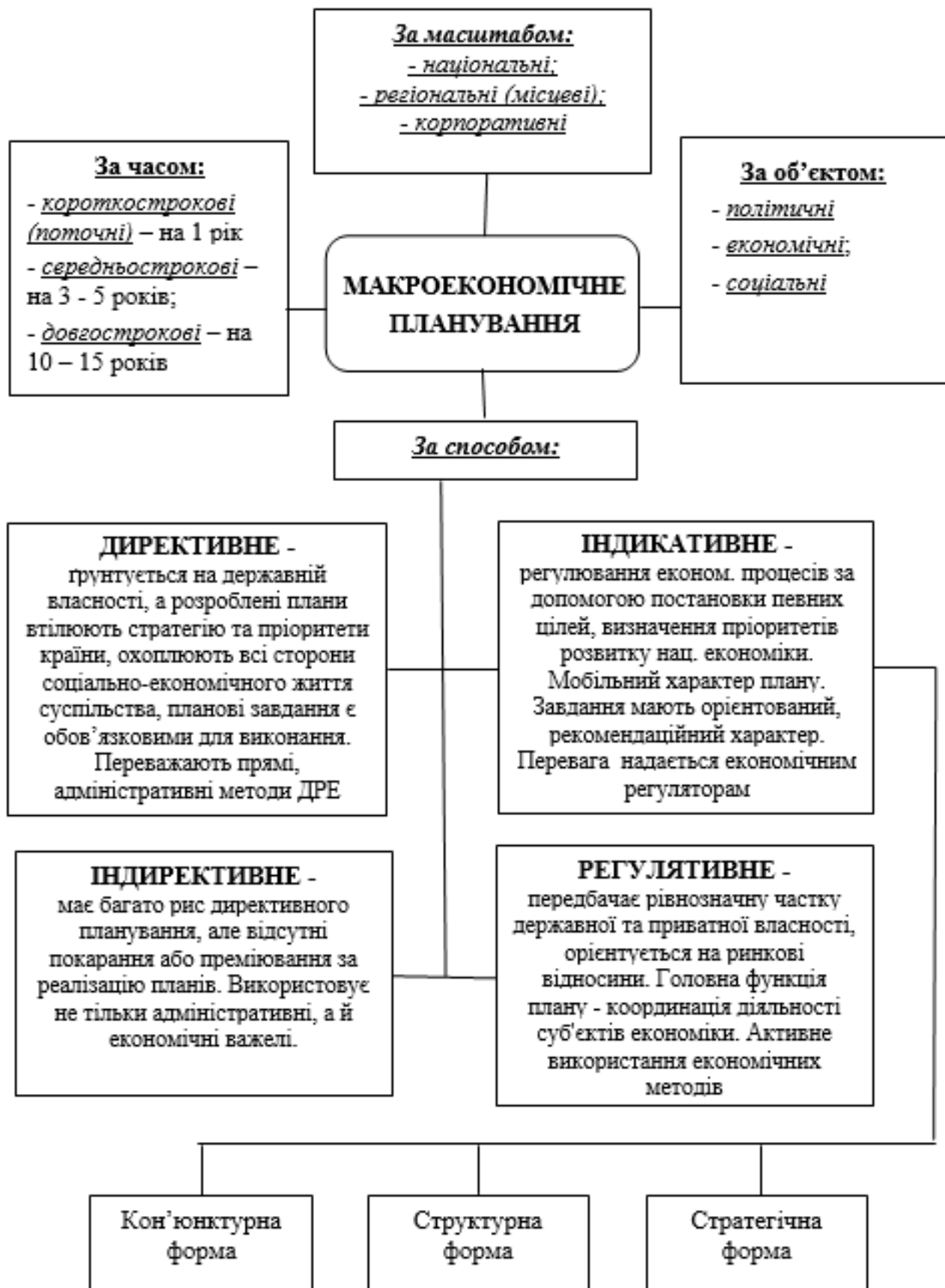

Рис. 4.8 Види та форми макроекономічного планування

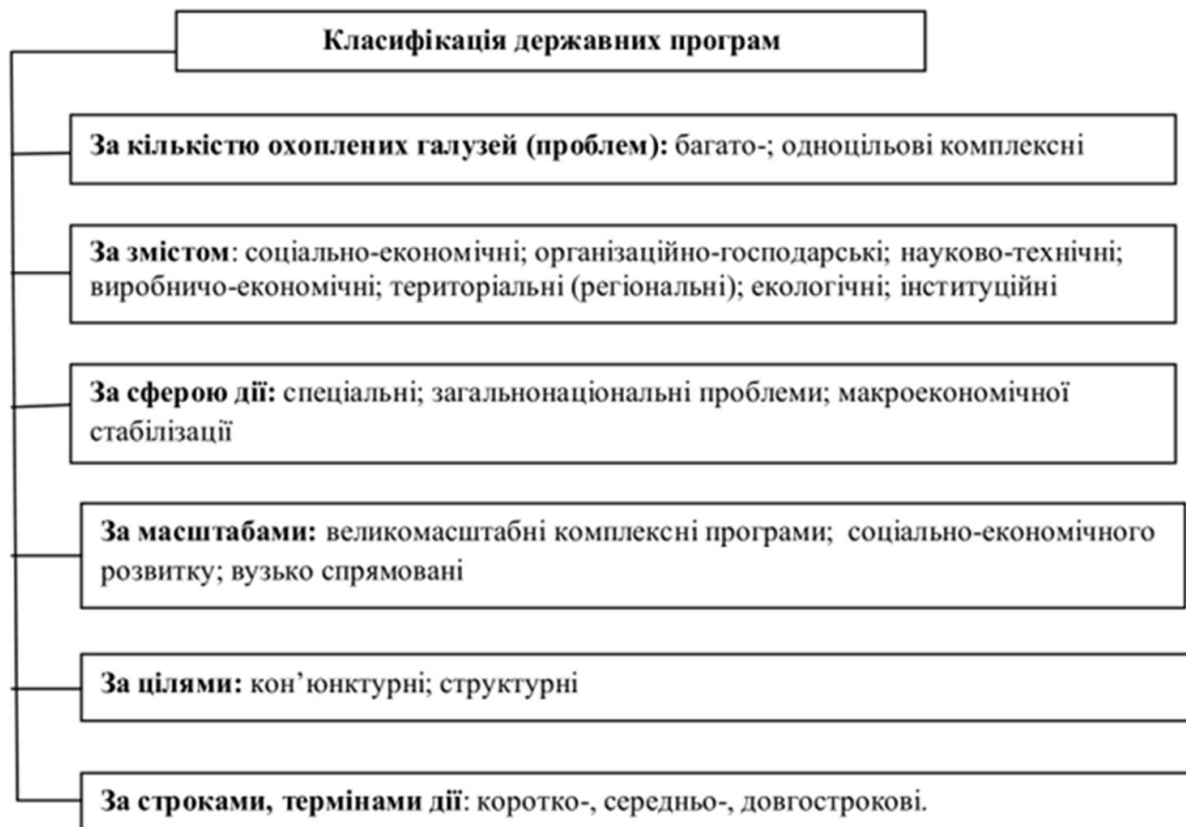

Рис. 4. 9 Класифікація державних програм

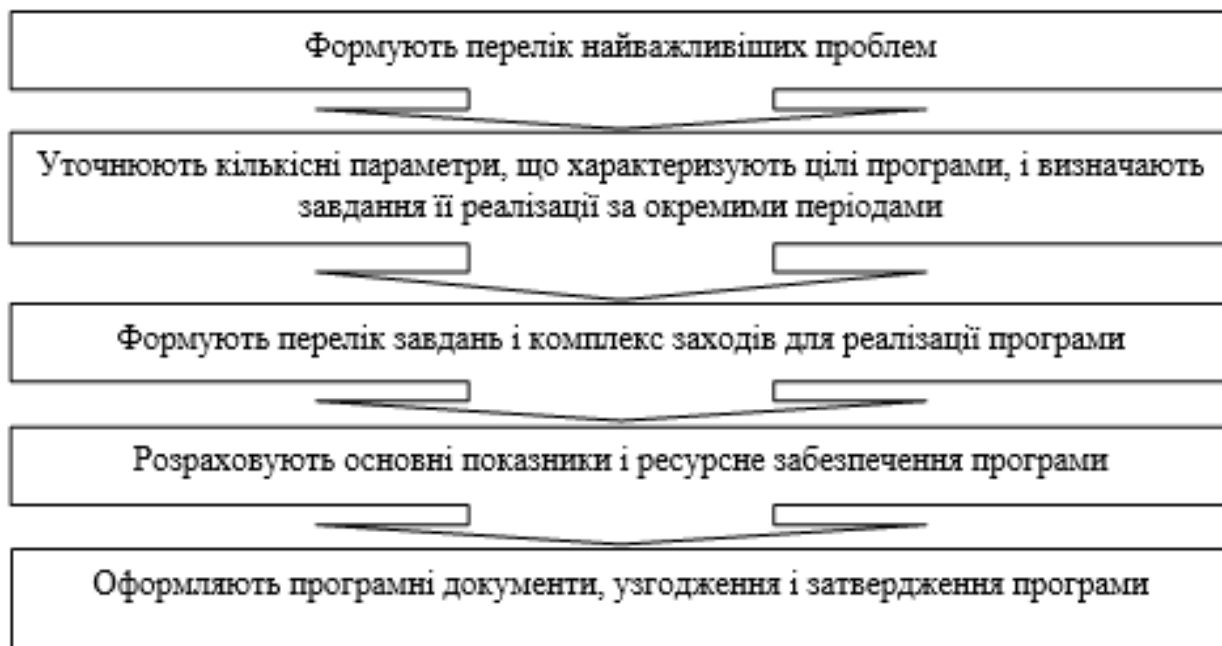

Рис. 4.10 Алгоритм розробки програми

Питання до обговорення на семінарському занятті:

1. Стратегія соціально-економічного розвитку.
2. Соціально-економічне прогнозування.
3. Макроекономічне планування.
4. Державне економічне програмування та цільові комплексні програми.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

Форма проведення – двогодинне семінарське заняття у формі диспуту. Здобувачам пропонується заздалегідь (виконуючи завдання до самостійної роботи) ознайомитися із сучасними стратегіями соціально-економічного розвитку України, і в процесі обговорення питання «Перспективи економічного розвитку України у повоєнний період» розкрити доцільність реалізації певних векторів подальшого функціонування національної економіки. Так, здобувач або група студентів по черзі презентують основні положення та індикатори певних стратегій економічного розвитку України до 2030 р., розроблених ще до початку війни. При цьому акцентується увага на визначенні застосованих видів прогнозів та планів. Далі обговорюються можливості реалізації цих стратегій в Україні після завершення війни та розробляється спільна програма подальшого розвитку національної економіки України.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1. Ознайомтеся із Національною економічною стратегією на період до 2030 року (<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>), Проектом Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року (<https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=340>) та Доктриною збалансованого розвитку «Україна – 2030» (<http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/E-Book-Doctrine-2030.pdf>). Проаналізуйте вектори та індикатори реалізації цих програм.

2. Розробіть короткостроковий прогноз розвитку української економіки під час війни та середньостроковий прогноз соціально-економічного розвитку національної економіки у повоєнний період, визначаючи можливі джерела фінансування.

Тестові завдання для самоконтролю:

Із запропонованих відповідей на поставлені питання слід вибрати одну або кілька, які у сукупності складатимуть найповнішу правильну відповідь.

1. Що є основою директивного планування:

- А) централізована система постачання ресурсів;
- Б) абсолютизація державної форми власності;
- В) рівноправ'я усіх форм власності;
- Г) творчий підхід до визначення і здійснення найбільш важливих дій;
- Д) утворення довготермінової стійкої відповідності між діями системи, її ринковими шансами та внутрішнім потенціалом.

2. В чому суть індикативного планування:

- А) уряд впливає на розвиток національної економіки виключно адміністративними методами;
- Б) ДРЕ відбувається тільки за правовими методами;
- В) уряд впливає на економіку держави за допомогою координації діяльності виробників і забезпечення їх інформацією;
- Г) ДРЕ тільки морально-етичними або пропагандистськими методами.

3. Виявлення та аналіз закономірностей і тенденцій розвитку національної економіки, передбачення змін у ньому і створення наукової бази для економічної політики та державного регулювання економіки:

- А) макроекономічне планування;
- Б) регулятивне планування;
- В) макроекономічне прогнозування;
- Г) цільові державні програми.

4. Залежно від цілей державні програми поділяють на:

- А) соціально-економічні та науково-технічні;
- Б) організаційні та цільові;
- В) спеціальні та макроекономічної стабілізації;
- Г) кон'юнктурні та структурні.

5. Загальну мету програми розрізняють у:

- А) функціональному розрізі; В) предметному розрізі;
- Б) структурному розрізі; Г) Г) соціально-економічному розрізі.

6. Перелічіть особливості, які істотно відрізняють індикативне планування від директивного.

А) Індикативне планування має рекомендаційний характер для суб'єктів ринкових відносин.

Б) Індикативне планування дає змогу здійснювати коригування програм (плану) розвитку економіки залежно від змін у розвитку ринку.

В) Індикативне планування принципово відрізняється від директивного способами реалізації поставлених планом цілей.

Г) Показники індикативного планування є адресними, на їх досягнення мають бути націлені державні органи.

Д) Показники індикативного плану втілюються у життя для суб'єктів ринку лише через цілеспрямовану систему адміністративних регуляторів.

7. Чергування етапів програмно-цільового планування здійснюється у такій послідовності...

А) вихідне завдання на розроблення ЦКП – відбір проблем, що підлягають програмному розв'язанню – розроблення проекту ЦКП – затвердження ЦКП – реалізація ЦКП – звіт про виконання ЦКП;

Б) вихідне завдання на розроблення ЦКП – розроблення проекту ЦКП – відбір проблем, що підлягають програмному розв'язанню – затвердження ЦКП – реалізація ЦКП – звіт про виконання ЦКП;

В) відбір проблем, що підлягають програмному розв'язанню – розроблення проекту ЦКП – затвердження ЦКП – вихідне завдання на розроблення ЦКП – реалізація ЦКП – звіт про виконання ЦКП;

Г) відбір проблем, що підлягають програмному розв'язанню – вихідне завдання на розроблення ЦКП – розроблення проекту ЦКП – затвердження ЦКП – реалізація ЦКП – звіт про виконання ЦКП.

8. Засіб регулювання економічних процесів за допомогою визначення певних цілей і пріоритетів розвитку національної економіки з використанням фінансових та інших стимулів для їх реалізації:

- А) індикативне планування;
- Б) регулятивне планування;
- В) директивне планування;
- Г) індирективне планування.

9. Спосіб управління національною економікою за допомогою розробки обов'язкових для виконання завдань для виробництва та розподілу продукції:

- А) індикативне планування;
- Б) регулятивне планування;
- В) директивне планування;
- Г) індирективне планування.

10. Науково обґрунтоване передбачення можливого стану об'єкта в майбутньому, можливих шляхів і строків його досягнення це:

- А) макроекономічне планування;
- Б) план;
- В) прогноз;
- Г) цільова програма.

Література:

[2, Т.3-4; 3, с. 15-36; 4, с. 11-17; 5, с. 36-49; 8, с. 52-103; 9, с. 124-147; 11, с. 26-40; 12, с. 49-75; 13, р. 2-4; 14, с. 11-13; 17; 21; 28; 35; 37; 39; 41; 46]

Звітною роботою за I Модуль є модульна контрольна робота, приклади завдань якої та критерії оцінювання наведені у Додатку А.

Модуль 2. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ЗАСОБИ

Тема 5. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Фінансова політика країни, її елементи та форми. Сучасні напрями фінансового регулювання економіки. Основні суб'єкти фінансово-бюджетного регулювання. Особливості формування, функціонування та регулювання фінансової системи країни. Механізм регулювання за допомогою держаних видатків. Мультиплікатор державних витрат. Податки (їх різновиди) та податкова політика держави. Податковий мультиплікатор. Механізм дії бюджетної політики. Переваги і недоліки фінансової політики. Сутність та механізми грошово-кредитної політики: Політика «дорогих грошей» та політика «дешевих грошей». Національний банк як суб'єкт державного регулювання економіки, його завдання та функції. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Структурні схеми з основних положень теми:

Рис. 5.1 Зміст та форми фінансової політики держави

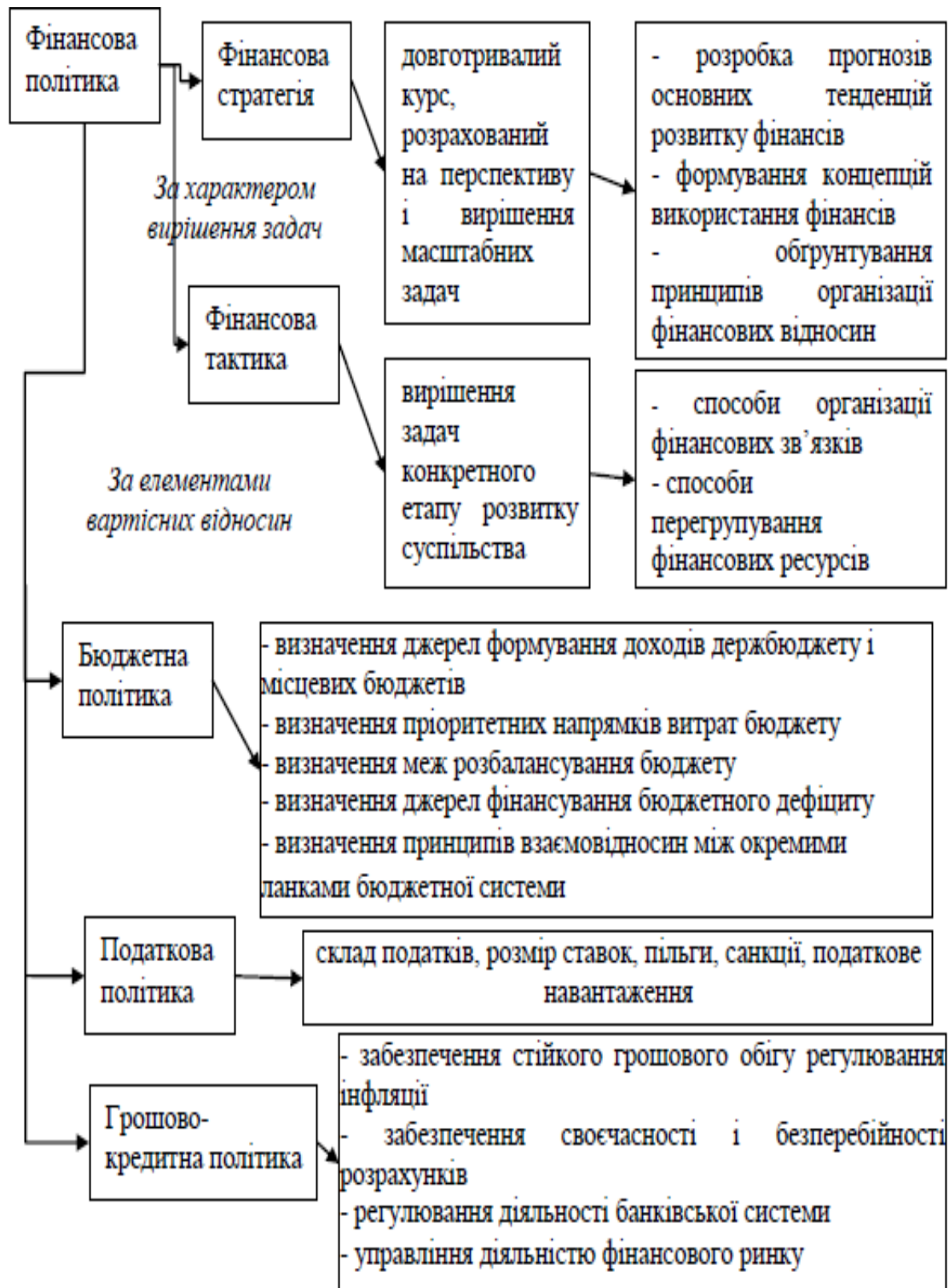

Рис. 5.2 Складові фінансової політики

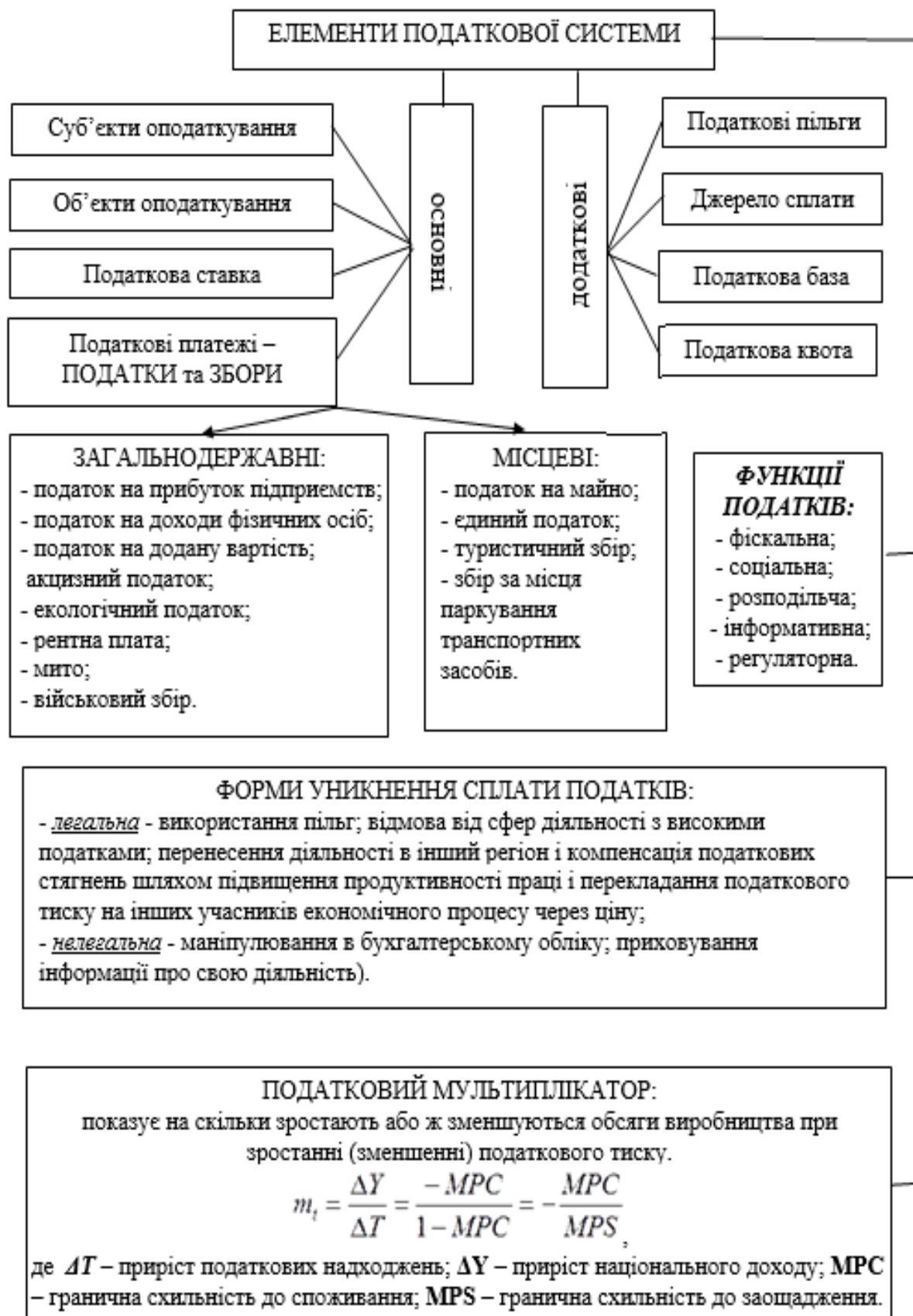

Рис. 5.3 Податки та податкова політика

Рис. 5.4 Структура державного бюджету України

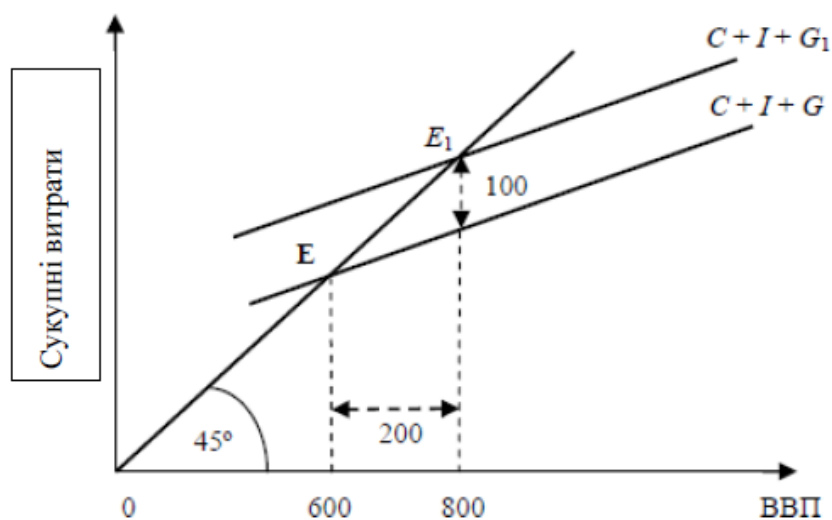

Рис. 5.5 Мультиплікатор державних витрат

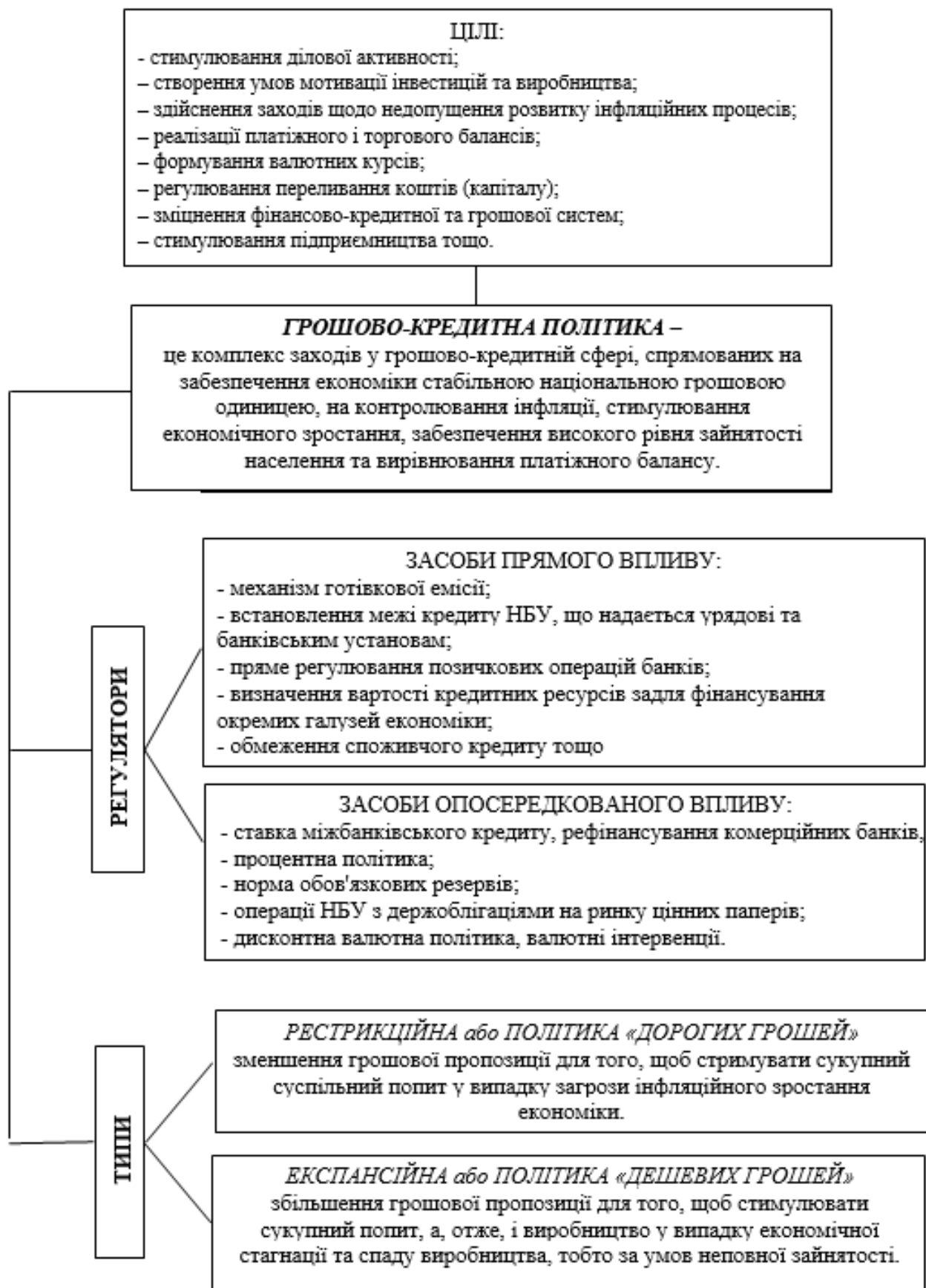

Рис. 5.6 Складові грошово-кредитної політики

Рис. 5.7 Схема передавального механізму грошово-кредитної політики

Рис. 5.8 Механізм взаємозв'язку грошово-кредитної та фіскальної політики

Питання до обговорення на семінарському занятті:

1. Фінансова система України та фінансова політика.
2. Державний бюджет як головний засіб управління соціально-економічним розвитком країни.
3. Податкове регулювання.
4. Механізм реалізації бюджетно-податкового регулювання.
5. Грошово-кредитне регулювання.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

Форма цього заняття – двогодинний семінар, що проходить за планом. Під час розгляду питань розв'язуються проблемні та ситуативні завдання. Здобувачі повинні застосувати надбані теоретичні знання до аналізу сучасних процесів реалізації фіскальної та монетарної політики в Україні, а також вміти підібрати доцільні методи й інструменти бюджетно-податкового і грошово-кредитного регулювання. Наприкінці заняття пропонується дискусія на тему «Чи ефективними були заходи держави щодо підтримки грошової маси та балансування державного бюджету під час війни в Україні?»

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1. Наведіть приклади ефективного податкового та грошово-кредитного регулювання економіки у розвинутих країнах.
2. Розкрийте особливості фіскальної та монетарної політики в Україні в умовах воєнного стану.
3. Виконайте ситуативне завдання на прийняття управлінського рішення:
Економіка країни переходить у фазу економічної кризи і дефлятивного стану ринку. Які монетарні заходи Ви б порадили керівництву НБУ та Міністерству фінансів України? Обґрунтуйте Ваш вибір на тлі всього переліку можливих монетарних та фіскальних рішень.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Стримуюча фінансова політика передбачає проведення:

- А) Політики «дефіцитних витрат»;
- Б) Політики „дефіциту без витрат”;
- В) Політики скорочення державних витрат;
- Г) Політики зменшення податкових надходжень та державних витрат.

2. Фінансову політику, яку здійснюють за допомогою таких регуляторів, як податки, соціальні виплати, схильність до споживання тощо, називають:

- А) дискреційна;
- Б) автоматична;
- В) монетарна;
- Г) фіскальна.

3. До суб'єкту фінансово-бюджетного регулювання належить:

- А) Міністерство фінансів України;
- Б) Міністерство економічного розвитку та торгівлі;
- В) Міністерство доходів і зборів України;
- Г) усі відповіді вірні.

4. Суб'єктом грошово-кредитного регулювання в Україні є:

- А) Міністерство фінансів України;
- Б) Державне казначейство України;
- В) Міністерство економіки України;
- Г) усі відповіді вірні.

5. Пропорційне скорочення витрат Держбюджету, окрім спеціально захищених статей, з метою збалансування бюджету визначають як:

- А) профіцит;
- Б) секвестр;
- В) збалансованість;
- Г) дефіцит.

6. Кошти, одержані від різних органів державної або місцевої влади, інших держав або світових організацій на безоплатній та безповоротній основі, – це:

- а) субвенції;
- б) трансферти;
- в) дотації;
- г) субсидії.

7. Спільним показником, що використовується при розрахунку податкового мультиплікатора та мультиплікатора видатків є:

- А) гранична схильність до споживання;
- Б) частка податкових надходжень у % до доходів бюджету;
- В) гранична схильність до імпортування;
- Г) частка державних витрат у % до ВВП.

8. До засобів грошово-кредитної політики опосередкованого впливу належить:

- А) норма обов'язкових резервів;
- Б) пряме регулювання позичкових операцій банків;
- В) грошова емісія;
- Г) встановлення межі кредиту НБУ, який надають урядовим і банківським установам.

9. Визначте, які інструменти грошово-кредитної політики є засобами непрямого регулювання державою національної економіки:

- А) Збільшення емісії грошей на 15%;
- Б) Збільшення облікової ставки до 25%;
- В) Фіксація валютного курсу та обмеження продажу валюти;
- Г) Обмеження на видачу готівки банківськими установами.

10. В період спаду національної економіки державі доцільно:

- А) зменшувати державні видатки та ставку рефінансування;
- Б) зменшувати ставки оподаткування та норму обов'язкових резервів;
- В) збільшувати державні видатки та норму обов'язкових резервів;
- Г) збільшувати ставки оподаткування та ставку рефінансування.

Література:

[1, с. 368-411; 2, Т.10, 13; 3, с. 37-64; 5, с. 61-86; 6, с.86-92; 8, с. 105-130; 9, с. 148-201; 10, с. 87-95; 11, с. 42-63; 12, с. 76-108; 13, Р. 10; 14, с.14-17; 15; 19; 20; 27; 34; 36; 44; 46]

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття, види та показники зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Державне регулювання ЗЕД: поняття, принципи та суб'єкти. Методи та засоби державного регулювання ЗЕД. Основні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Тарифні на нетарифні методи ЗЕД. Поняття, цілі, принципи зовнішньоекономічної політики та особливості її реалізації. Правові режими для іноземних суб'єктів господарської діяльності на території України. Валютне регулювання в системі державного регулювання ЗЕД. Дисконтна та девізна валютна політика. Регулювання міграції капіталів (позичкового та інвестицій). Платіжний баланс як інструмент державної зовнішньоекономічної політики. Заходи держави щодо усунення диспропорцій платіжного балансу.

Структурні схеми з основних положень теми:

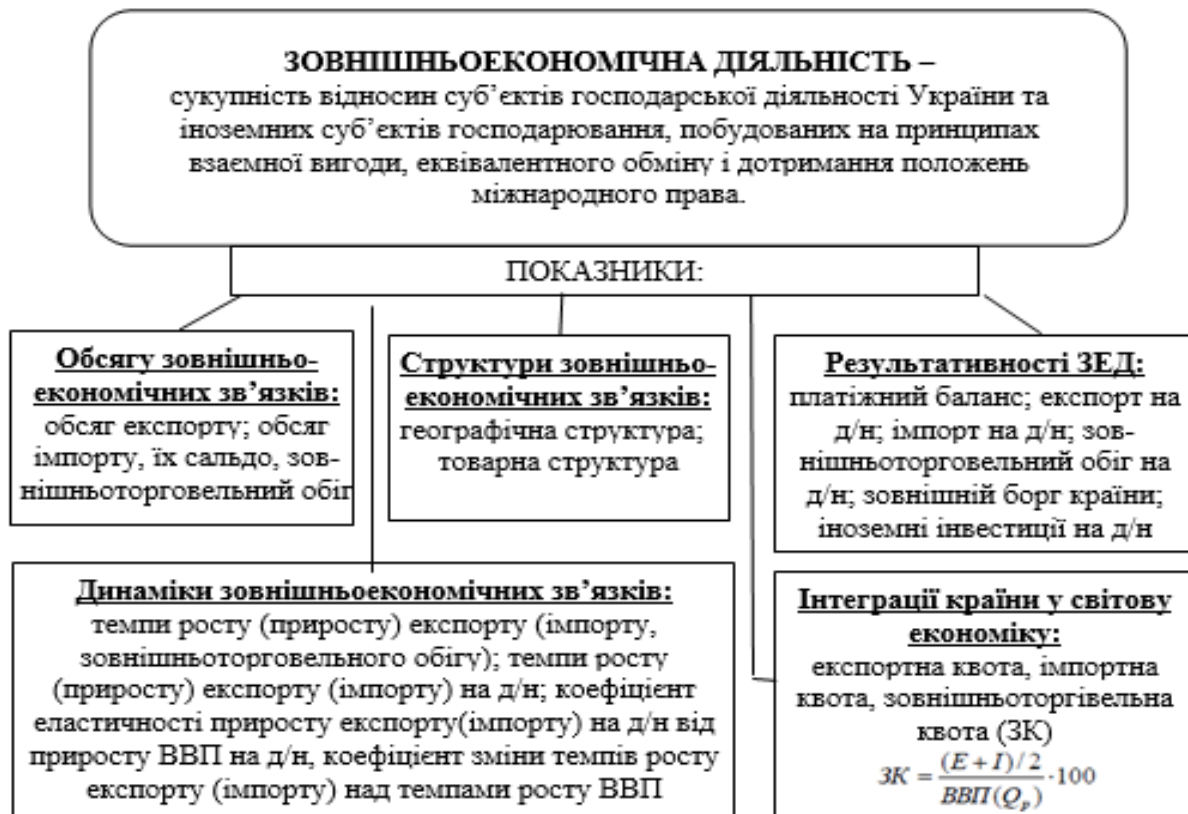

Рис. 6.1 Сутність та показники зовнішньоекономічної діяльності

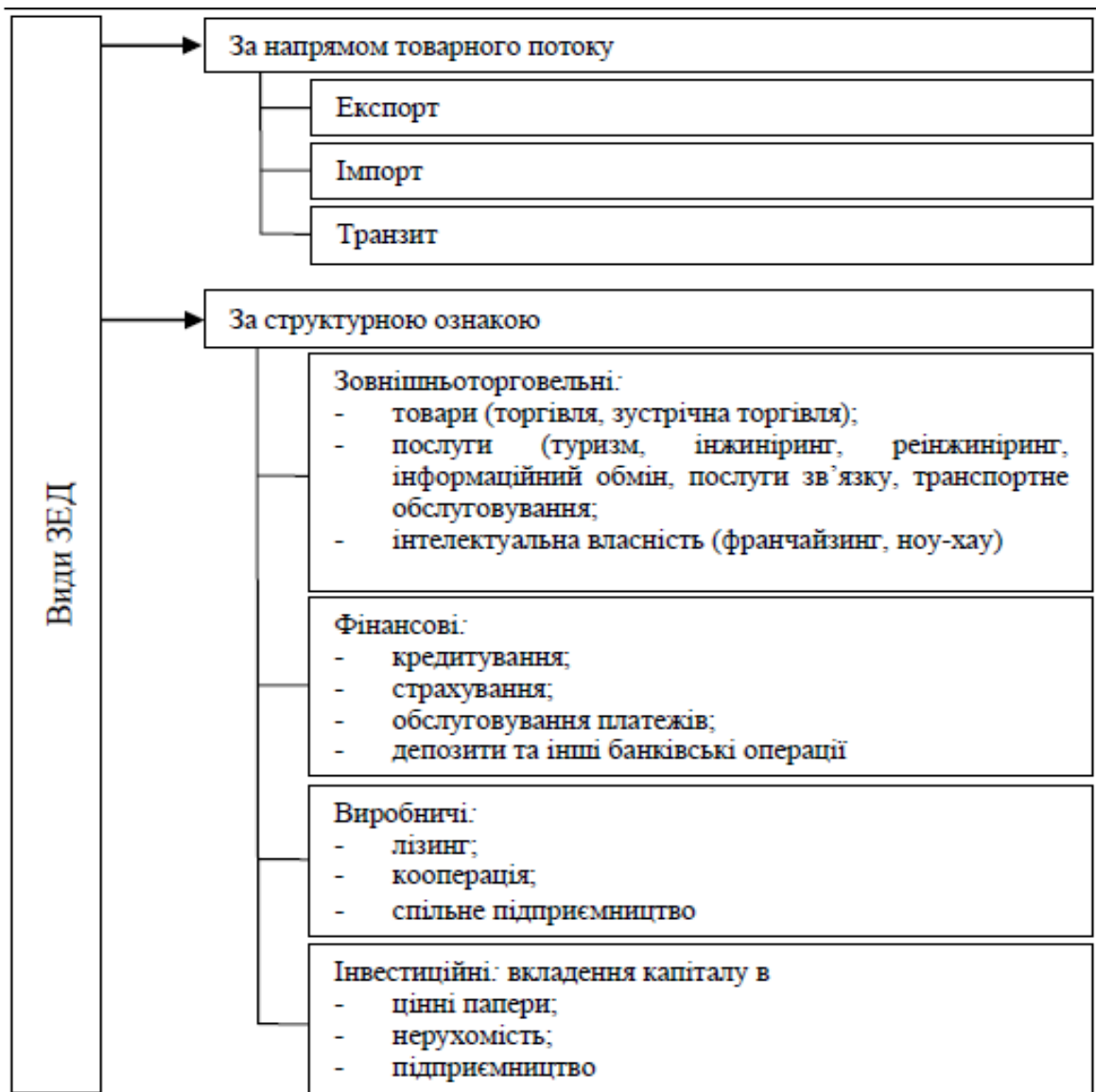

Рис. 6.2 Класифікація видів зовнішньоекономічної діяльності

Рис. 6.3 Методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

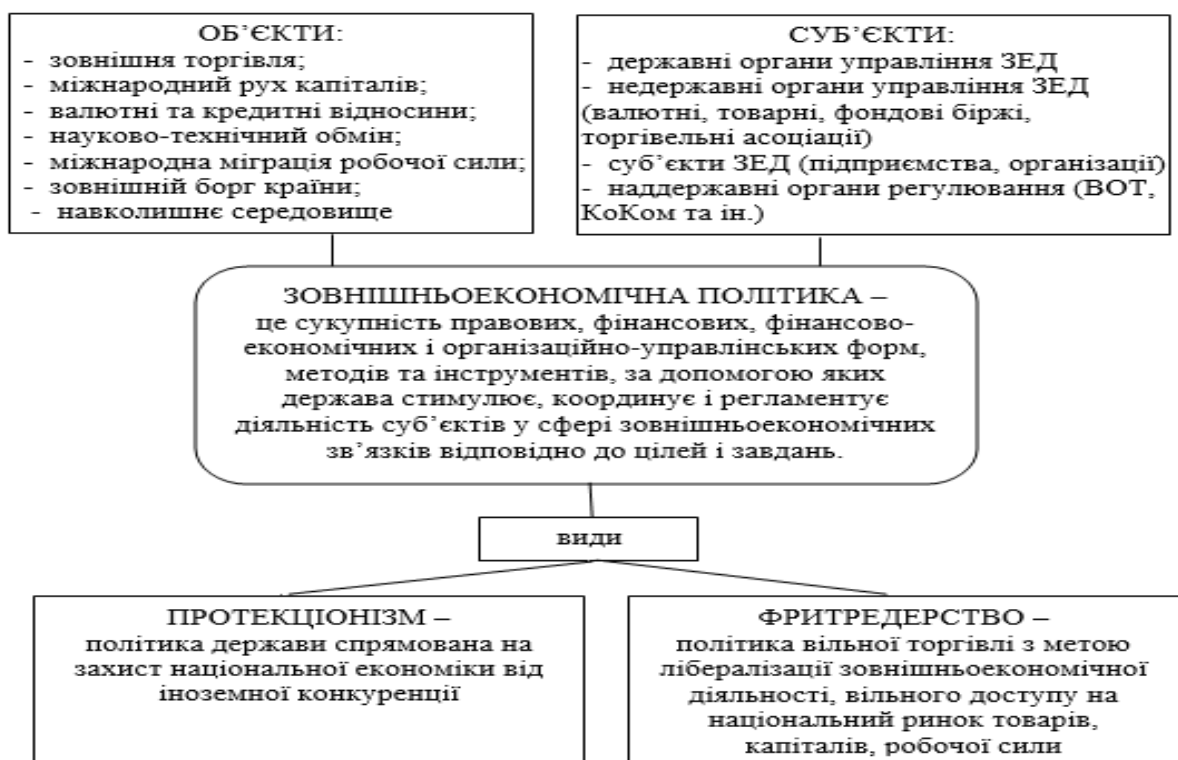

Рис. 6.5 Зміст та види економічної політики

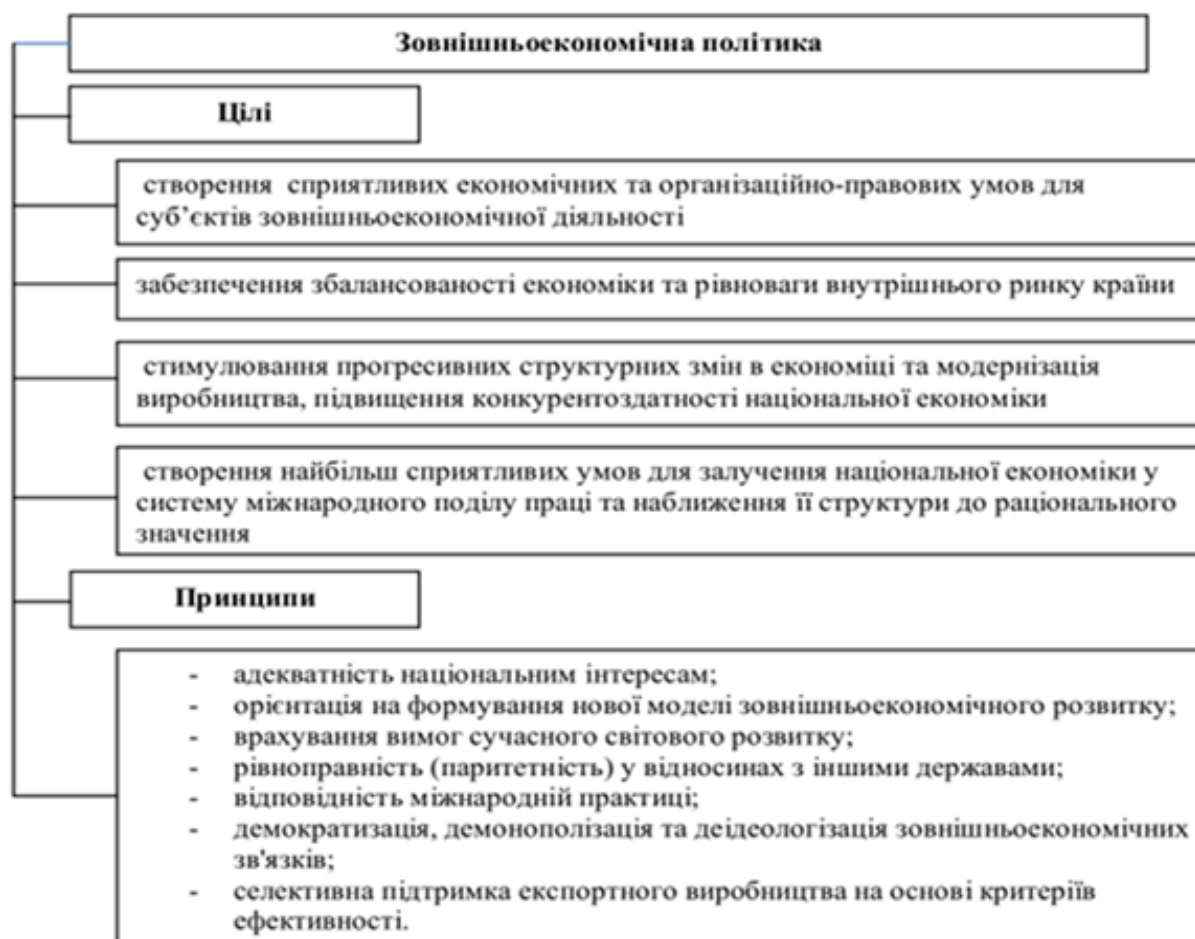

Рис. 6.6 Цілі та принципи зовнішньоекономічної політики

Рис. 6.7 Засоби державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

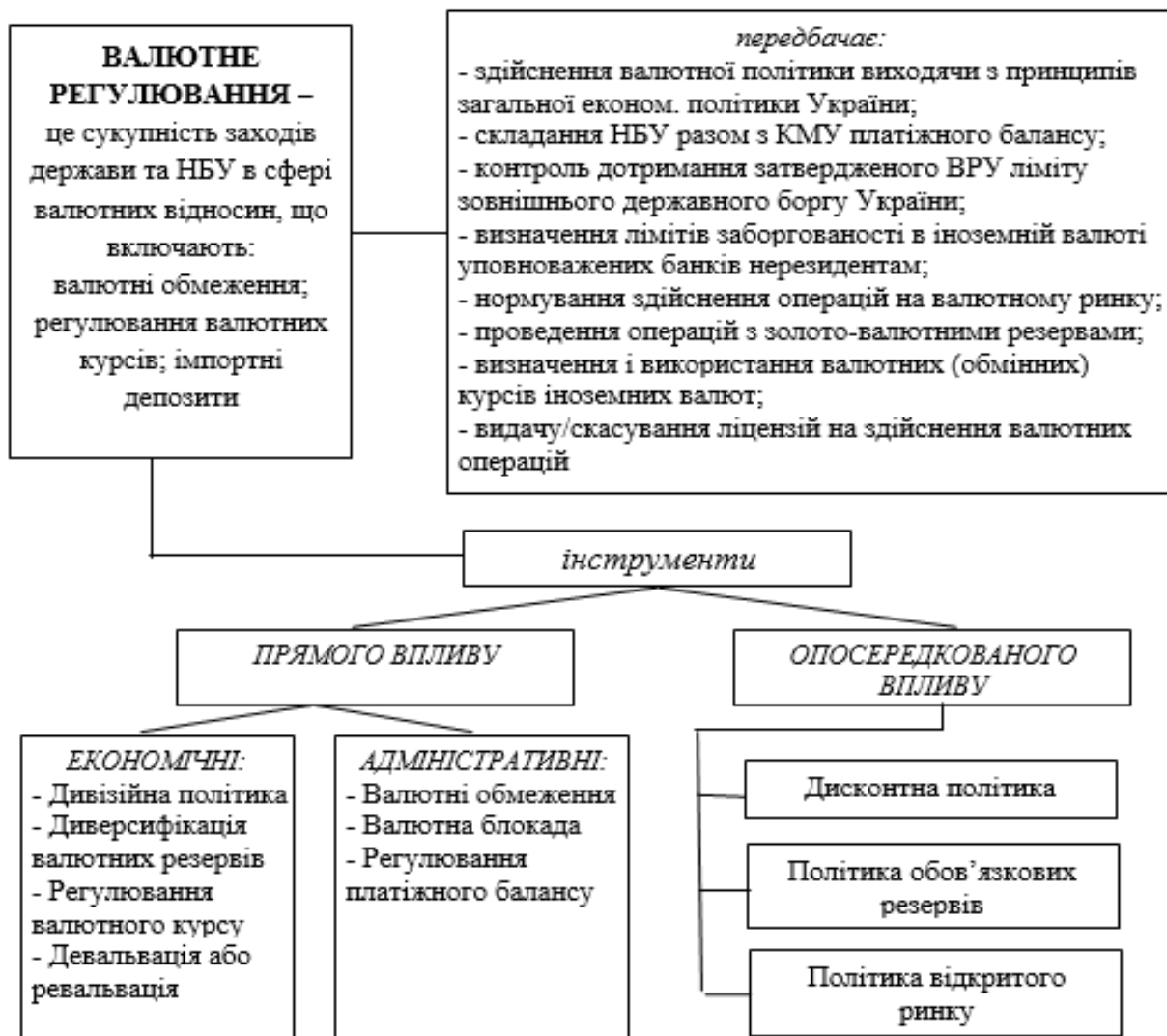

Рис. 6.8 Методи та інструменти валютного регулювання

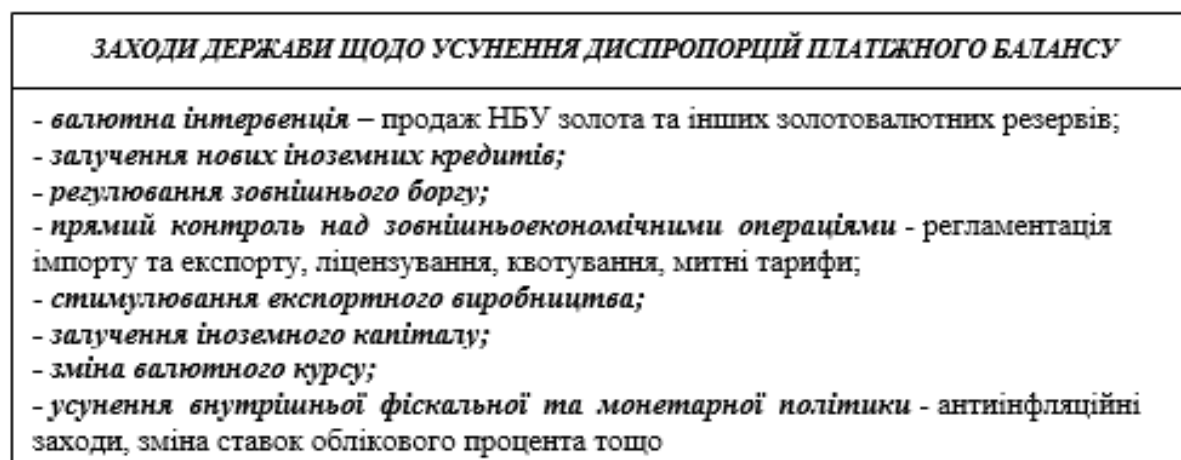

Рис. 6.9 Заходи держави щодо усунення диспропорцій платіжного балансу

Питання до обговорення на семінарському занятті:

1. Зміст зовнішньоекономічної політики.
2. Механізм впливу держави на функціонування зовнішньоекономічного сектору.
3. Валютне регулювання в системі державне регулювання ЗЕД.
4. Регулювання міграції капіталів.
5. Платіжний баланс як інструмент державної зовнішньоекономічної політики.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

Форма проведення заняття – двогодинне семінарське заняття, на якому обговорюються основні питання теми та аналізується ефективність зовнішньоекономічної політики в Україні. Спираючись на статистичну інформацію здобувачі доповідають (бажано за допомогою діаграм та таблиць) про поточний стан зовнішньої торгівлі: структуру й обсяги експорту та імпорту товарів і послуг, платіжний баланс; здійснення міграції капіталу та робочої сили, особливості валютних відносин у країні та визначають форми, методи й інструменти, за допомогою яких держава регулює діяльність суб'єктів у сфері зовнішньоекономічних зв'язків. Наприкінці заняття передбачається проведення диспуту на тему «Трансформація зовнішньоекономічної політики в умовах війни та у повоєнний період».

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1. Визначте методи, за допомогою яких може бути відрегульований дефіцит платіжного балансу.
2. Надайте письмову відповідь на міркування: "Як свідчить досвід, практика державного регулювання суттєво відрізняється від тих уявлень, які склалися в теорії... Однією з галузей, де найбільш гостро виявляється розрив між традиційною теорією та практикою державного економічного регулювання, є регулювання зовнішньої торгівлі. Більшість економістів-теоретиків продовжують дотримуватися точки зору, згідно з якою режим

вільної торгівлі є кращим. Разом з тим практично всі країни тією чи іншою мірою реалізують стратегію протекціонізму, не обмежуючись випадками, коли обґрунтування використання зовнішньоторговельних обмежень можна дати з позицій оптимального обкладання тарифом, захисту новітніх галузей тощо. В чому причина такої ситуації?” (С.О. Афонцев).

3. Запропонуйте інструменти зовнішньоекономічного регулювання, які доречно застосувати при наступних операціях:

- експорт мисливських рушниць;
- експорт вишиванок;
- експорт зерна;
- експорт вітамінних препаратів;
- імпорт медичного обладнання;
- імпорт папуг і черепашок;
- імпорт тютюнових виробів;
- імпорт зброї під час війни та у мирний час.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. *Доцільність державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності може бути обумовлена:*

А) сприятливим географічним розташуванням та багатими ресурсами країни;

Б) інтенсифікацією міжнародних економічних зв'язків;

В) усі наведені вище варіанти правильні;

Г) правильних відповідей немає.

2. *Суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності може бути:*

А) пенсіонер, що переказав за кордон онуку кошти на навчання;

Б) перукарня «Style», що отримала із-за кордону фарбу для волосся;

В) аграрне підприємство, що експортує продукцію;

Г) аграрне підприємство, що купує імпортні комплектуючі до комбайнів.

3. До економічних методів державного регулювання зовнішньої торгівлі належить:

- А) податкові кредити експортерам;
- Б) ліцензування;
- В) ембарго;
- Г) валютні обмеження.

4. Перелік товарів «критичного імпорту» визначається:

- А) безпосередньо самим імпортером;
- Б) Кабінетом Міністрів України;
- В) Державною прикордонною службою України;
- Г) Міністерством закордонних справ України

5. Чи може бути встановлено квотування експорту певної продукції на рівні 0 одиниць:

- А) так, зокрема на деяку продукцію переробних галузей;
- Б) ні, держава не зацікавлена у цьому;
- В) так, зокрема на деяку сільськогосподарську продукцію;
- Г) тільки за умов дзеркальних заходів щодо імпоротної продукції.

6. Ревальвація національної грошової одиниці сприяє:

- А) збільшенню експорту продукції;
- Б) підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку;
- В) стримуванню товарного імпорту;
- Г) припливу іноземних інвестицій.

7. Під час початку воєнних дій в Україні НБУ для регулювання валютного курсу запровадив:

- А) режим плаваючого валютного курсу;
- Б) режим фіксованого валютного курсу;
- В) мораторій на купівлю-продаж валюти будь-якому суб'єкту економіки;
- Г) можливості купівлі-продажу валюти тільки у державних банках.

8. Якщо частка портфельних інвестицій перевищує частку прямих інвестицій у розміщеному в країні іноземному капіталі, то це свідчить про:

А) суто спекулятивні наміри інвестора отримати дохід від перепродажу цінних паперів у сприятливий момент;

Б) зацікавленість інвестора у розвитку підприємства, цінні папери якого він придбав;

В) бажання інвестора відкрити новий напрям діяльності підприємства, цінні папери якого він придбав;

Г) оновлення управлінського персоналу в об'єкті інвестування.

9. Який правовий режим дозволяє іноземним суб'єктам господарювання мати обсяг прав та обов'язків не менший, ніж українським підприємцям:

А) національний режим;

Б) режим найбільшого сприяння;

В) спеціальний режим;

Г) монополістичний режим.

10. Визначте, яке твердження щодо показників 2021 р. є хибним:

А) платіжний баланс України був від'ємним;

Б) домінуючим напрямом експорту українських товарів були чорні метали;

В) сальдо зовнішньоторговельного балансу за категорією «послуги» було від'ємним;

Г) основним партнером України в зовнішній торгівлі товарами був Китай.

Література:

[1, с. 412-420; 2, Т.16; 3, 64-68; 4, с. 41-45; 5, с.129-142; 8, с.175-198; 9, с. 304-310; 10, с. 122-123; 11, с. 88-97; 12, с. 155-168; 13, р.12; 14, с.35-37; 23; 28-30; 36; 37; 39]

Тема 7. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Сутність, цілі, принципи, напрями та моделі соціальної політики держави. Показники соціального розвитку країни. Етапи та способи реалізації соціальної політики: соціальний захист, соціальні гарантії, соціальні нормативи та соціальні стандарти. Елементи системи соціального захисту населення. Методи державного регулювання соціальної сфери. Державна політика розподілу та перерозподілу доходів. Рівень та якість життя населення, аналіз їх показників. Основи державного регулювання зайнятості населення. Програми сприяння зайнятості: програми суспільних робіт, професійна підготовка для молоді, допомога безробітним. Цілі та заходи державного регулювання оплати праці. Прогнозування реальних доходів населення.

Структурні схеми з основних положень теми:

Рис. 7.1 Зміст, моделі та елементи соціальної політики

Рис. 7.2 Напрями реалізації соціальної політики

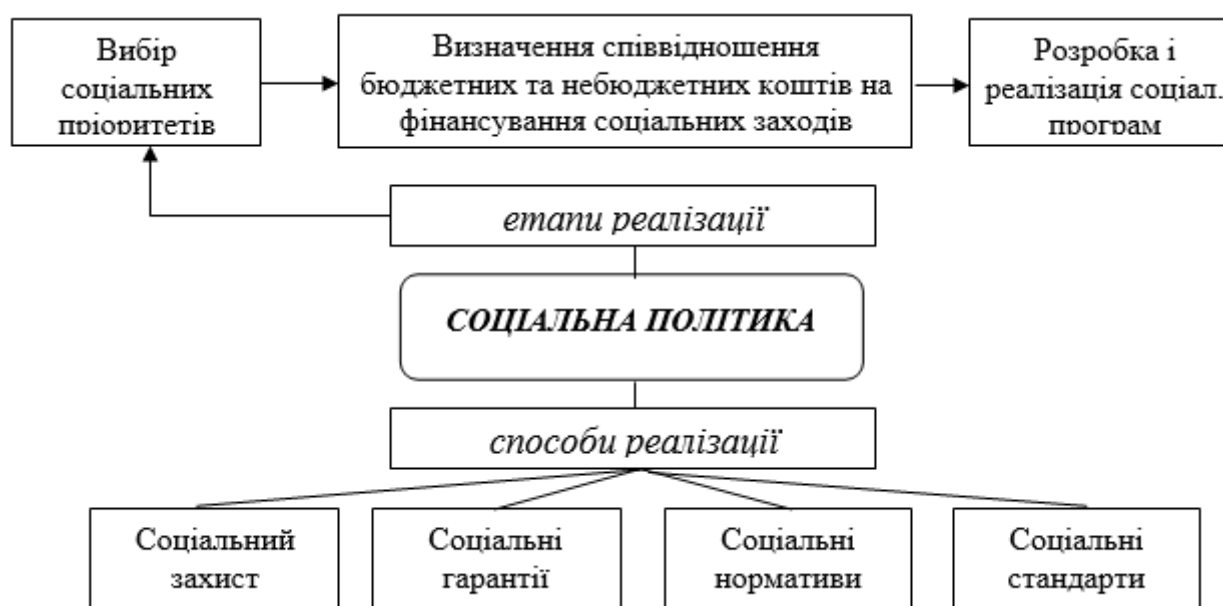

Рис. 7.3 Етапи та способи реалізації соціальної політики

Рис. 7.4 Елементи державної політики розподілу та перерозподілу доходів

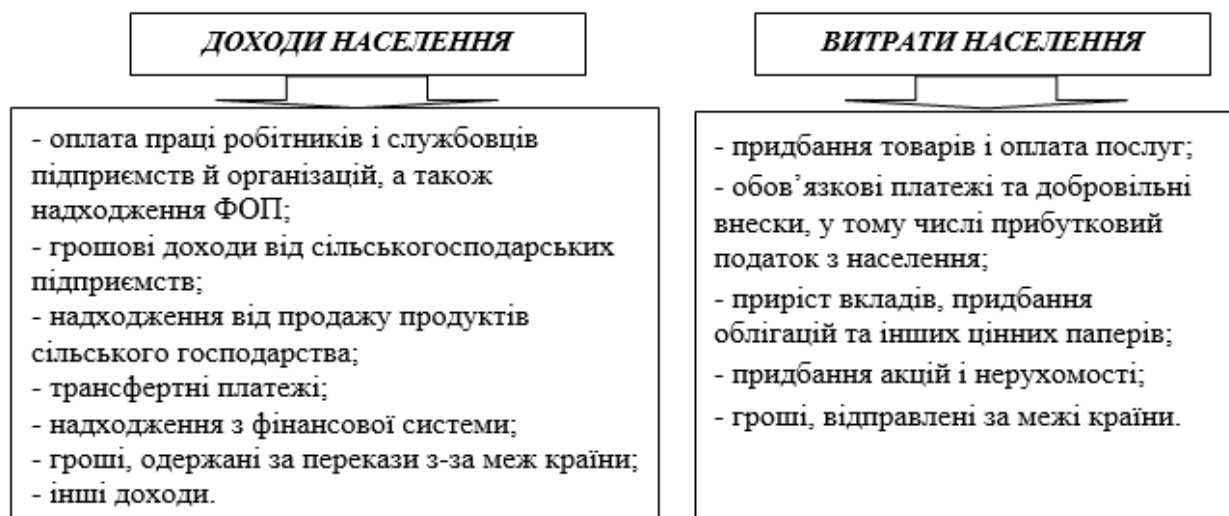

Рис. 7.5 Елементи балансу грошових доходів і витрат населення

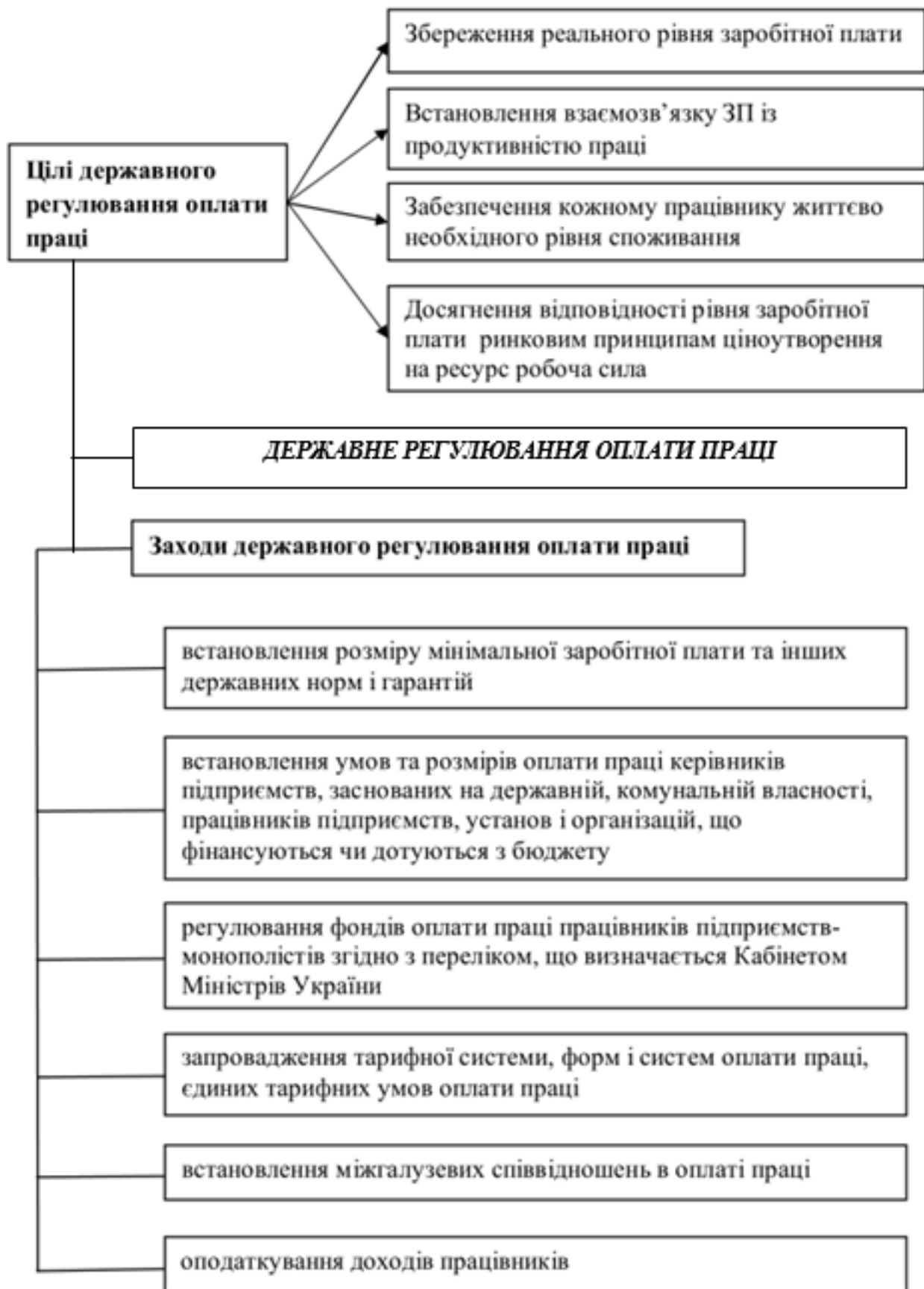

Рис. 7.6 Цілі та заходи державного регулювання оплати праці

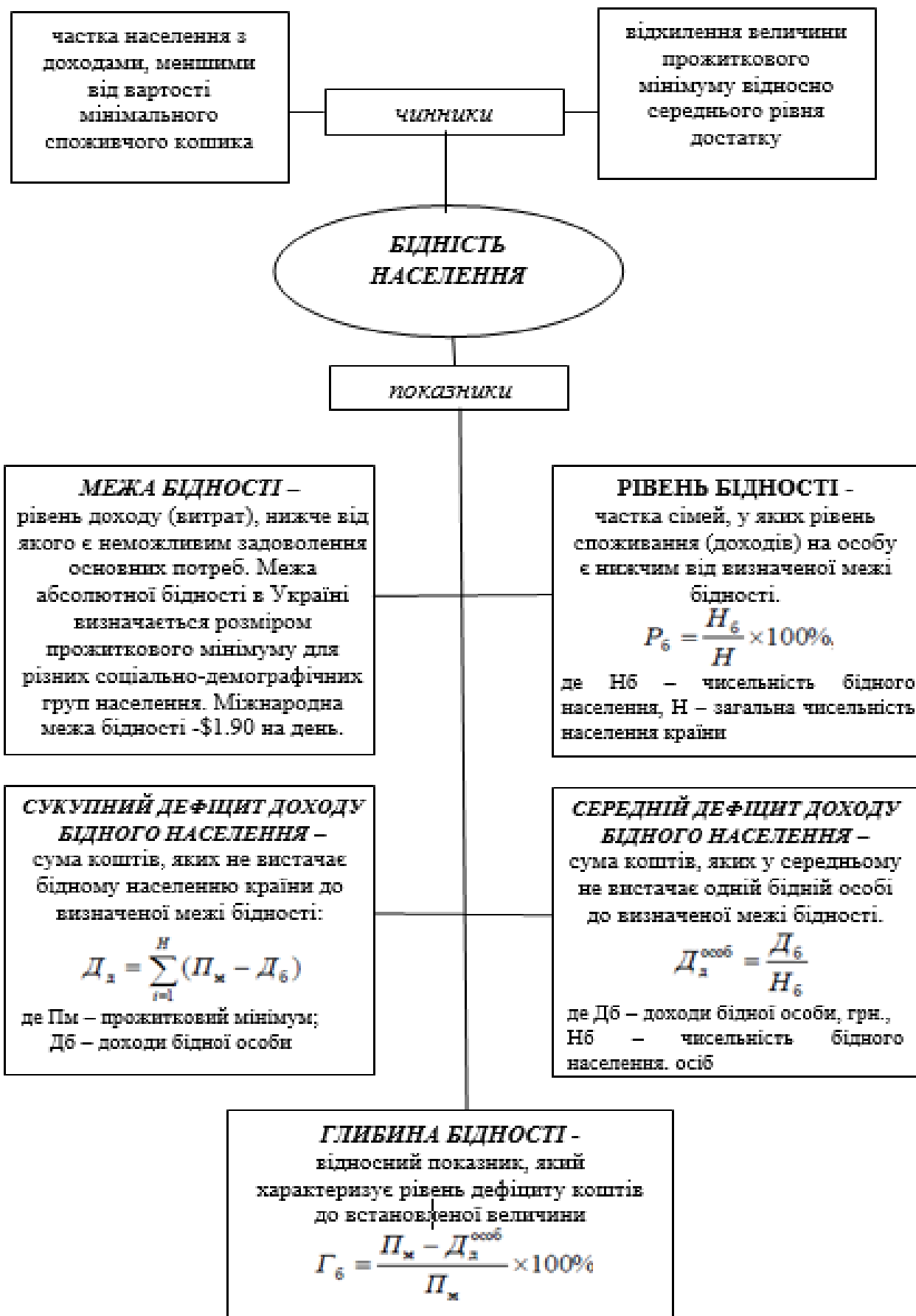

Рис.7.7 Показники, що враховують при регулювання бідності

Питання до обговорення на семінарському занятті:

1. Соціальна політика: цілі, пріоритети та принципи.
2. Регулювання доходів та споживання населення.
3. Державне регулювання ринку праці
4. Державне регулювання рівня та якості життя населення.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

Форма проведення – двогодинне семінарське заняття. Передбачається у ході дискусії «Роль державного регулювання соціальної сфери та ринку праці у економічному розвитку країни» розгляд питань теми, розрахунок основних показників соціальної політики та аналіз їх дієвості у національній економіці, порівняння індикаторів соціальної сфери в Україні з аналогічними (схожими) нормативами у розвинутих країнах, а також визначення практичної спрямованості отриманих компетенцій у житті кожного здобувача. Окрема увага приділяється розгляду та обговоренню стану соціальної сфери та ринку праці в Україні під час війни, а також аналізу доцільності використання державою регулюючих механізмів соціальної політики у цей період.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1. Спрогнозуйте чисельність зайнятих та середні доходи працівників у промисловості, в сільському господарстві та інших галузях індексним методом. Чисельність зайнятих в попередньому періоді в промисловості - 1125 тис. чол. ; в сільському господарстві - 534 тис. чол., в інших галузях матеріального виробництва - 1291 тис. чол., в невиробничих галузях - 1395 тис. чол. Темпи зростання обсягів виробництва передбачаються в промисловості в 105,5%, в сільському господарстві - 104,5%. Продуктивність праці підвищиться в зазначених галузях відповідно на 10% і 5%. В інших галузях матеріального виробництва чисельність зайнятих зменшиться на 0,5%, у невиробничій сфері - збільшиться на 3,5%. Для визначення середніх доходів працівників вищезазначених галузей скористуйтеся статистичними даними про рівень середньої заробітної плати в Україні за галузями економіки.

2. Запропонуйте конкретні кейси, що відображають реалізацію політики соціального захисту та соціальних гарантій. Які цілі державного регулювання розкриті у ваших прикладах?

3. Презентуйте механізм реалізації певної стратегічної цілі соціальної політики України на наступний рік (згідно "Стратегічного плану діяльності Міністерства соціальної політики України на 2022 бюджетний рік і два бюджетні періоди, що настають за плановим (2023 - 2024 роки)" URL: <https://www.msp.gov.ua/documents/6220.html>), враховуючи вплив війни на соціально-економічний стан нашої країни.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Метою соціального захисту є:

А) підтримка стабільності в суспільстві, а також надання можливості кожному члену суспільства вільно розвиватися і реалізовувати свої здібності;

Б) створення умов для розвитку системи охорони здоров'я;

В) підтримка темпів економічного розвитку, а також надання можливості вільної підприємницької діяльності;

Г) створення умов для задоволення матеріальних потреб.

2. Розрахунок якого показника соціального захисту населення НЕ залежить від розміру прожиткового мінімуму:

А) допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;

Б) мінімальна та максимальна сума аліментів;

В) поріг на отримання податкової соціальної пільги;

Г) виплата допомоги при народженні дитини.

3. Межа малозабезпеченості, мінімальна і середня заробітна плата, мінімальна і середня пенсія характеризують:

А) рівень життя населення;

Б) межу бідності;

В) максимальну межу суспільно необхідного рівня життя;

Г) усі відповіді вірні.

4. Американська модель соціальної політики характеризується:

- А) відокремленням соціального захисту від вільного ринку й обмеженим захистом лише тих осіб, хто не має, окрім соціальних виплат, інших доходів;
- Б) високим рівнем соціального захисту населення, що забезпечується за державні кошти;
- В) соціальним захистом шляхом залучення не тільки держави, але й підприємців;
- Г) вирівнюванням доходів і солідарністю у доходах.

5. Під час економічної кризи доречним є застосування державою наступного регулятора:

- А) скорочення субсидій;
- Б) запровадження погодинної оплати праці для усіх працюючих;
- В) забезпечення фахової перепідготовки безробітних;
- Г) зменшення нормативів споживання.

6. Між показниками мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму сьогодні в Україні спостерігається наступне співвідношення:

- А) зазначені показники дорівнюють один одному;
- Б) показник мінімальної заробітної плати більший за показник прожиткового мінімуму;
- В) показник прожиткового мінімуму більший за показник мінімальної заробітної плати;
- Г) складно відповісти, бо співвідношення між зазначеними показниками щомісяця змінюється.

7. Індексація доходів населення з метою підтримання достатнього життєвого рівня громадян та купівельної спроможності їх грошових доходів в умовах зростання цін є проявом:

- А) соціального захисту;
- Б) соціальних гарантій;
- В) соціальних нормативів;
- Г) соціальних стандартів.

8. До методів прямого регулювання оплати праці належать:

- А) мінімальна заробітна плата;
- Б) запровадження тарифної системи;
- В) встановлення міжгалузевих співвідношень в оплаті праці;
- Г) всі відповіді вірні.

9. До методів непрямого регулювання оплати праці належать:

- А) середня заробітна плата;
- Б) встановлення умов і розмірів оплати праці в бюджетних організаціях;
- В) оподаткування підприємств і доходів працівників;
- Г) всі відповіді вірні.

10. Елементом державної політики розподілу та перерозподілу доходів є:

- А) доплати громадянам, що мають доходи нижче прожиткового мінімуму;
- Б) доплати сім'ям, що мають неповнолітню дитину;
- В) звільнення від оподаткування доходів, які є нижчими за мінімальну заробітну плату;
- Г) усі відповіді вірні.

Література:

[2, Т.6, 12; 3, с. 69-82; 4, с. 28-32; 5, с. 180-187; 6, с.99-102; 8, с. 263-283; 10, с. 109-119; 11, с. 106-114; 12, с. 1966-210; 13, р. 8-9; 14, с. 31-34; 17; 18; 21; 22; 36; 37; 43; 45]

Тема 8. НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА

Науково-технічний прогрес (НТП): зміст і вплив на соціально-економічний розвиток країни. Форми, концепції та моделі НТП. Інновації та інноваційний процес. Інноваційний потенціал країни Сутність та види інноваційної діяльності. Основні організаційні форми реалізації інноваційної діяльності. Цілі, принципи та завдання державної науково-технічної політики Складові та механізм реалізації науково-технічної політики. Методи регулювання науково-технічної діяльності Зміст та напрямки інноваційної політики.. Регуляторні методи інноваційної політики.

Структурні схеми з основних положень теми:

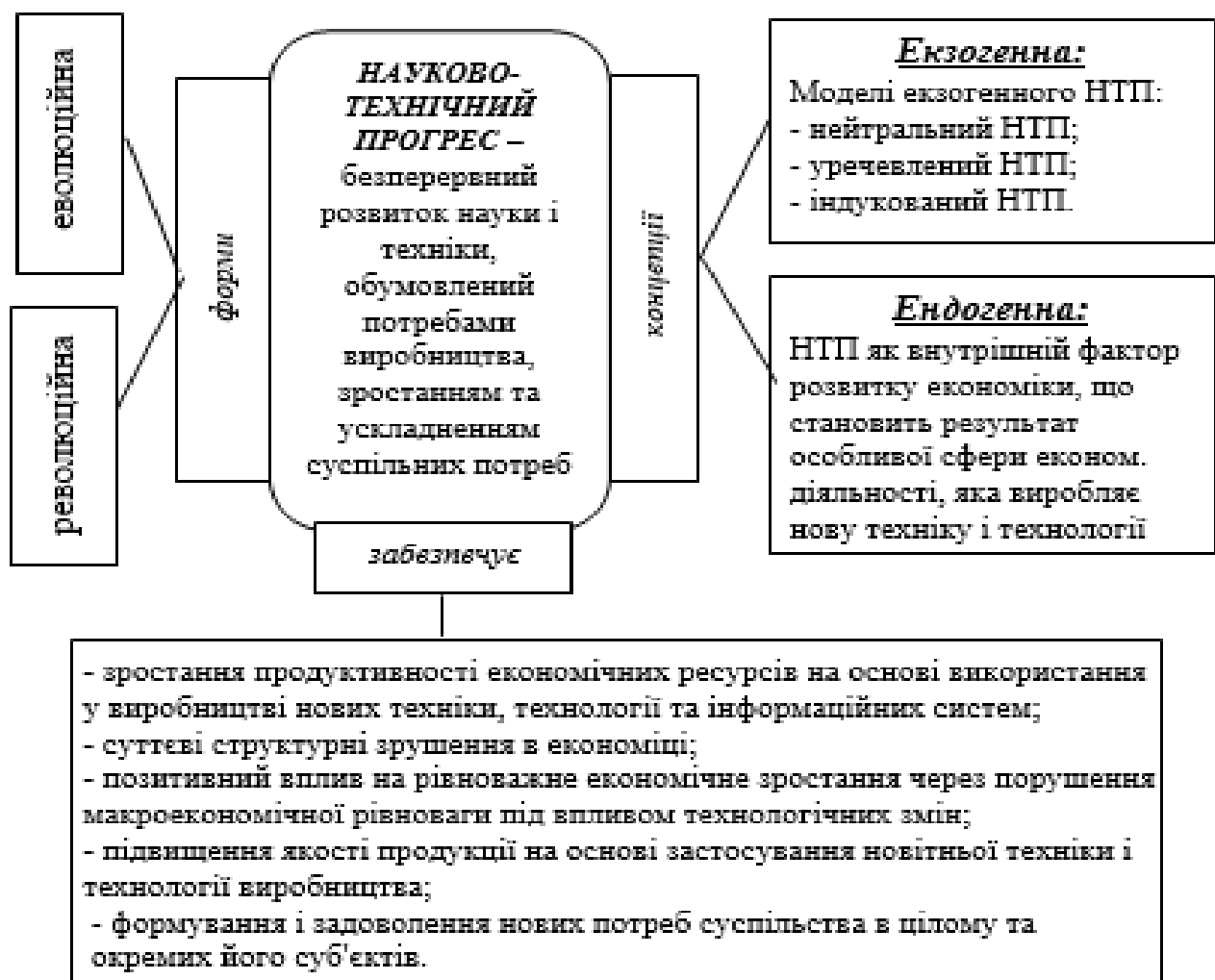

Рис. 8.1 Форми, концепції та роль науково-технічного прогресу

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС –

це сукупність етапів, стадій, дій, пов'язаних з ініціюванням, розробкою та виготовленням продукції, що матимуть нові властивості, які дещо ширше задовольнятимуть існуючі потреби і такі, що виникають або можуть виникнути. Він полягає у розробці й реалізації результатів науково-технічних досліджень у вигляді нового продукту або нового технологічного процесу.

ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ:

- *натуральна* – простий внутрішньо-організаційний інноваційний процес;
- *товарна* – простий міжорганізаційний інноваційний процес;
- *комбінована* – розширений інноваційний процес

СТАДІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Виникнення ідеї	Фундаментальні дослідження	Прикладні дослідження	Дослідно-конструкторські розробки	Дослідне виробництво	Виробництво	Споживання
Виявлення незадоволених потреб	Логічні дослідження	Прикладні системні дослідження	Конструкторські розробки	Експериментальне виробництво	Технічна підготовка виробництва	Використання новинки
Пошук можливостей задоволення потреб	Теоретичні дослідження	Прикладні інтегровані дослідження	Технологічні дослідження	Виготовлення перших промислових серій	Серійне виробництво	Масове споживання
Генерування нових ідей	Цілеспрямовані дослідження	Прикладні експлуатаційні дослідження	Організаційно-економічні дослідження розробки проекту	Промислові дослідження	Масове виробництво	Старіння
Економічна доцільність	Техніко-економічні обґрунтування	Техніко-економічні обґрунтування	Економічні обґрунтування	Розрахунки економічних показників	Розрахунки економічних показників	Ринкові дослідження
Невиробнича сфера		Сфера матеріального виробництва		Сфера експлуатації		

Рис. 8.2 Зміст та стадії інноваційного процесу

Рис. 8.3 Основні організаційні форми реалізації інноваційної діяльності

Рис. 8.4 Форми реалізації інноваційної політики

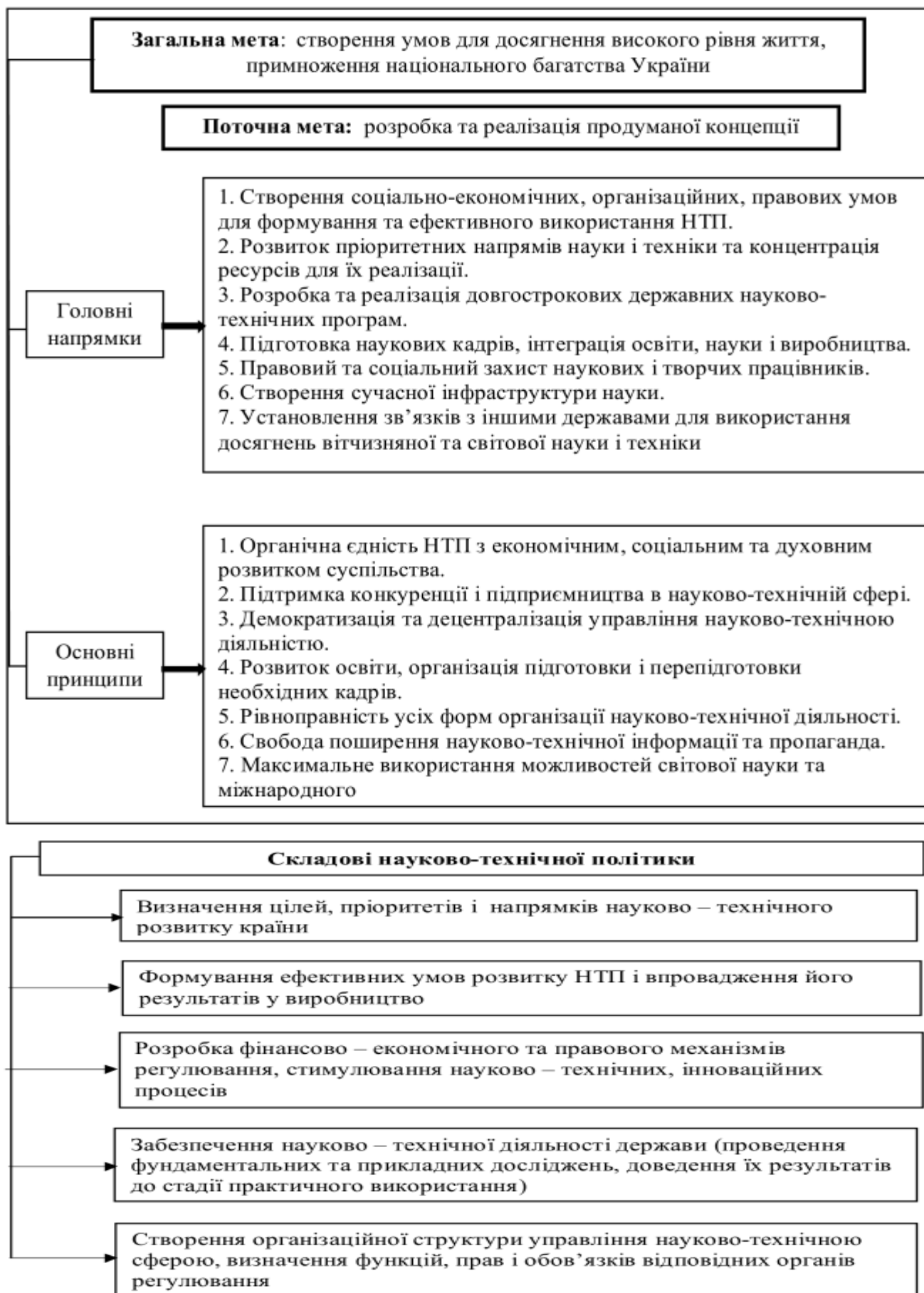

Рис. 8.5 Складові науково-технічної політики

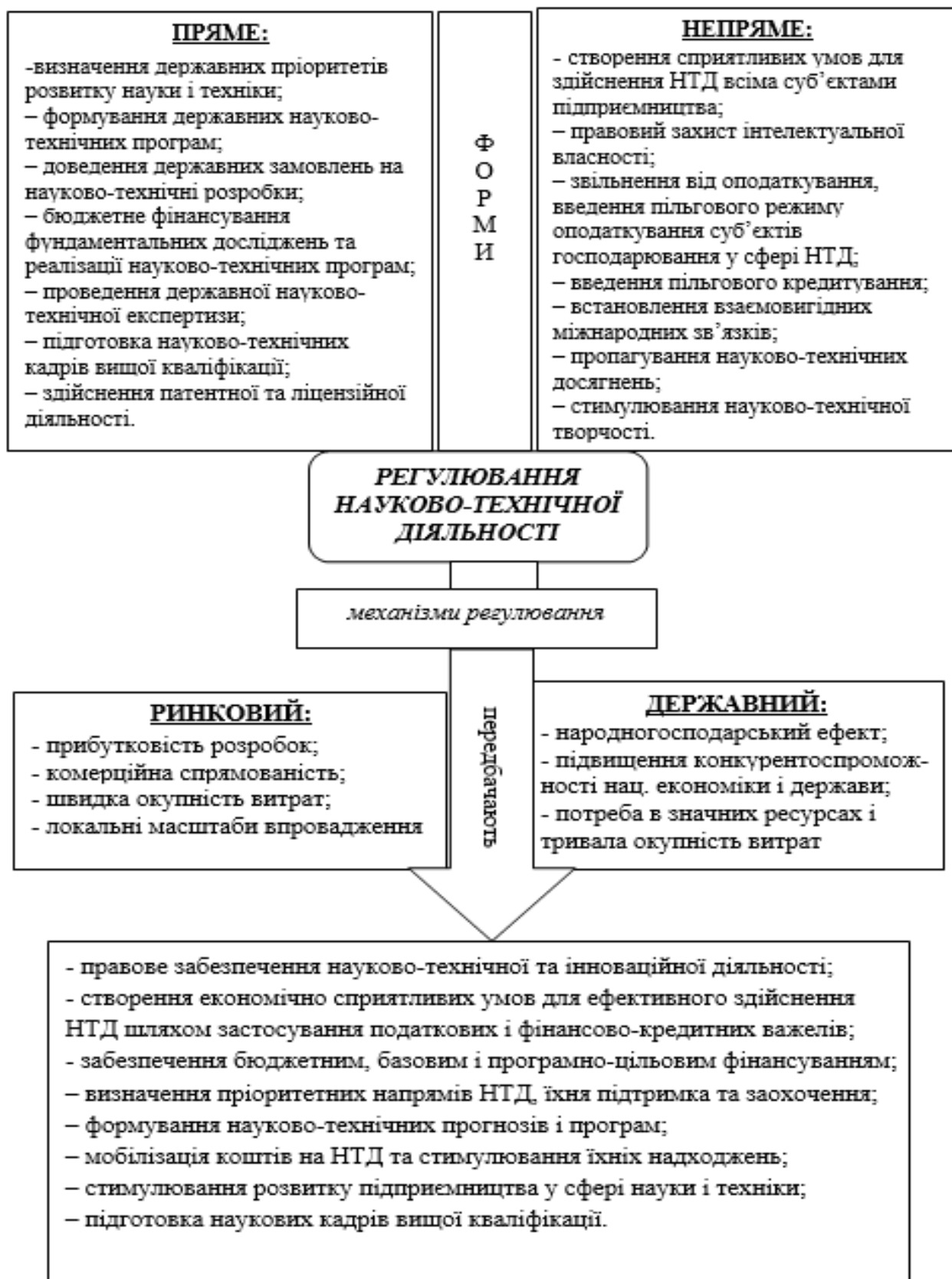

Рис. 8.6 Форми та механізми регулювання науково-технічної діяльності

ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА – це комплекс економічних, організаційно-правових та інших заходів держави, спрямованих на впровадження результатів науки і техніки у виробництво, стимулювання й підтримку інноваційних процесів в економіці

<i>цілі</i>	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення розвитку країни, впровадження нововведень; - постійне оновлення і модернізація виробництва; - забезпечення прогресивних структурних зрушень в економіці; - синхронізація інвестиційних та інноваційних циклів; - формування сучасного конкурентоздатного націон. виробництва; - налагодження системи наукового прогнозування технологічного розвитку галузей вітчизняного виробництва; - експертна інвентаризація державних науково-технічних програм; - зосередження інвестиційних ресурсів на формуванні національних технологічних лідерів (цільове інвестування "точок зростання"); - прискорення процесу формування ринку наук.-техн. продукції та підвищення ринкового попиту на наук.-техн. досягнення; - формування умов, за яких впровадження НТП та інновацій було б життєво необхідним для виробників.
<i>напрями</i>	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння зростанню інноваційної активності, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; - орієнтація на пріоритетну підтримку інновацій; - захист інтелектуальної власності; - захист інтересів національного інноваційного підприємництва, сприяння міжнародному інвестиційному співробітництву; - реалізація довгострокових наук.-техн. програм фінансування досліджень; - розробка та впровадження нової ресурсозберігаючої технології, яка призначена для поліпшення соціального та екологічного стану суспільства.
<i>методи</i>	<ul style="list-style-type: none"> - підтримка пріоритетних напрямів інноваційної діяльності різних рівнів; - формування і реалізація інноваційних програм різних рівнів; - створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності; - захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; - фінансова підтримка виконання інноваційних проектів; - стимулювання кредитування виконання інноваційних проектів;
<i>заходи</i>	<ul style="list-style-type: none"> - встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; - підтримка діяльності і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.
<ul style="list-style-type: none"> - підтримка і розвиток наук.-технічної сфери шляхом створення наук.-дослідних установ, що розробляють інноваційні проекти; - надання розробникам і виробникам інноваційного продукту безпроцентних позик за рахунок коштів Державного інноваційного фонду та інших цільових фондів; - створення приватних інновац. фондів, що користуються податковими і кредитними пільгами; - розробка та впровадження системи податкових пільг для виробників інноваційного продукту - створення системи атестації інноваційної продукції; - фінансова допомога винахідникам інновац. продукту у вигляді грантів, субсидій, позик й ін. - зниження державного патентного мита для індивідуальних винахідників; - створення сприятливого правового середовища для інноваторів; - забезпечення сприятливих умов для міжнародної інвестиційної діяльності, зокрема зниження ставок ПДВ на обладнання, що ввозиться для виробництва інноваційної продукції; - захист прав та інтересів вітчизняних інноваторів у міжнародній кооперації праці; - прискорення амортизації та інші амортизаційні пільги; - державне замовлення та закупівля продукції інноваційних фірм. 	

Рис. 8.7 Елементи інноваційної політики

Питання до обговорення на семінарському занятті:

1. Науково-технічний прогрес та інновації як об'єкт державного регулювання.
2. Державна науково-технічна та інноваційна політика.
3. Форми та методи реалізації науково-технічної та інноваційної політики.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті:

Форма проведення – двогодинне семінарське заняття, що проходить за планом. Здобувачі розбирають теоретичні аспекти НТП та інновацій, особливості механізмів їхнього державного регулювання, а також на основі статистичної інформації, нормативної документації та конкретних кейсів доводять їх практично. Також передбачається розгляд та обговорення доповідей-презентацій студентів. Наприкінці заняття проводиться вікторина з теми заняття. Академічна група поділяється на команди з 4-5 здобувачів. Кожна з команд готує за темою заняття завдання, що складаються з розробки 5 тестових запитань закритого типу, 3 тверджень на визначення їхньої правильності та створення відповідності між певними категоріями теми та їхнім змістом чи прикладом. Підготовлені питання одна команда задає будь-якій іншій команді. За задане запитання команді нараховується 1 бал, за правильну відповідь - 2 бали, у разі помилки право відповіді отримує інша команда, якщо бажаючих немає, то пояснює вірність виконання завдання команда-запитувач. Студенти-переможці отримують «5» балів.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1) Прокоментуйте наступну ситуацію: "Уряд України не в змозі підтримувати за рахунок державного бюджету всі наукові та інноваційні напрямки. Покажіть, які інноваційні напрямки повинні фінансуватися державою, які можуть бути на самофінансуванні, а які можуть фінансуватися бізнесом. У чому переваги і недоліки різних джерел фінансування науки та інновацій?"

2) За допомогою діаграм продемонструйте динаміку науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні за останні роки. Розробіть пріоритетні напрямки науково-технічного та інноваційного розвитку нашої країни.

3) Підготуйте доповідь-презентацію на тему: "Особливості становлення, розвитку та державної підтримки певної організаційної форми реалізації інноваційної діяльності (на вибір здобувача) в Україні та світі"

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Особливістю науково-технічного розвитку України є:

- А) певна військова спрямованість наукових розробок;
- Б) певна ізольованість у світовому технологічному обміні;
- В) нераціональне використання науково-технічного потенціалу країни;
- Г) усі відповіді вірні;
- Д) правильної відповіді немає.

2. Оберіть, яке твердження є хибним:

- А) ефективність інноваційного процесу розраховують на основі витрат та ефектів створення продукту;
- Б) приватний ефект інноваційного процесу полягає у перевагах, які отримує безпосередньо суб'єкт інноваційного процесу;
- В) зовнішній ефект інноваційного процесу – зиск, який отримують інші особи в країні у зв'язку з використанням інноваційного продукту;
- Г) суспільний ефект інноваційного процесу полягає у задоволенні потреб нерезидентів країни створеним інноваційним продуктом.

3. У якому варіанті стадії інноваційного процесу запропоновані у правильній послідовності:

- а) виникнення ідеї; дослідно-конструкторські розробки; прикладні дослідження; масове виробництво; споживання;
- б) виникнення ідеї; технічні розробки; фундаментальні дослідження; масове виробництво; маркетинг;
- в) прикладні дослідження; фундаментальні дослідження; технічні розробки; дослідне виробництво; ринкові дослідження;
- г) фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; технічні розробки; дослідне виробництво; масове виробництво; споживання.

4. *Формами науково-технічного прогресу є:*

- А) екзогенна і ендогенна;
- Б) еволюційна і революційна;
- В) нейтральна і індукована;
- Г) всі відповіді правильні.

5. *Як співвідносяться між собою такі організаційні форми реалізації інноваційної діяльності, як технополіс та інкубатор?*

- А) технополіс складається із певних інкубаторів;
- Б) технополіс є складовою частиною інкубатора;
- В) технополіс та інкубатор відображають ідентичну форму інтеграції науки та виробництва;
- Г) ці структури взагалі не пов'язані один з одним.

6. *Вкажіть важелі непрямого регулювання науково-технічної діяльності:*

- А) правовий захист інтелектуальної власності;
- Б) проведення державної науково-технічної експертизи;
- В) державна політика у сфері патентів і ліцензій;
- Г) усі відповіді правильні.

7. *Бюджетне фінансування наукових досліджень здійснюють шляхом:*

- А) прямого фінансування;
- Б) регламентного фінансування;
- В) забезпечувального фінансування;
- Г) програмно-цільового фінансування.

8. *До прямих методів державного регулювання науково-технічної та інноваційної політики належить:*

- А) податкові пільги для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю;
- Б) фінансування науково-дослідних розробок та інноваційних проектів;
- В) захист прав суб'єктів науково-технічної та інноваційної діяльності;
- Г) усі відповіді правильні.

9. Згідно статистичних даних в Україні у структурі витрат на НДР переважають розходи на:

- А) фундаментальні наукові дослідження;
- Б) прикладні наукові дослідження;
- В) науково-технічні (експериментальні) розробки;
- Г) усі витрати збалансовані і складно визначити окремий напрям.

10. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні є:

- А) власні кошти підприємств;
- Б) кошти державного бюджету;
- В) кошти інвесторів-нерезидентів;
- Г) кошти інших джерел.

Література:

[2, Т.14; 3, с. 83-96; 4, с. 33-36; 5, с. 101-117; 8, с. 212-217; 9, с.219-234, 292-303; 11, с. 71-79; 12, с. 119-140; 13, р. 7; 14, с.24-27; 21; 25; 26; 37; 41; 45]

Тема 9. СТРУКТУРНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Сутність та особливості структури національної економіки України. Характеристика основних видів структури економіки: відтворювальної, регіональної, галузевої, соціальної та зовнішньоекономічної Функціональні макроекономічні та мікроекономічні пропорції. Структурний ефект та його визначення. Зміст структурної політики та її типи. Методи (інструменти) структурного регулювання національної економіки. Пріоритетність галузей. Заходи оптимізації структури національної економіки. Сутність інвестицій та види інвестиційної діяльності. Державна інвестиційна політика, її інструменти та елементи реалізації. Інвестиційний клімат держави. Напрями, форми та стратегії державного регулювання інвестиційної діяльності.

Структурні схеми з основних положень теми:

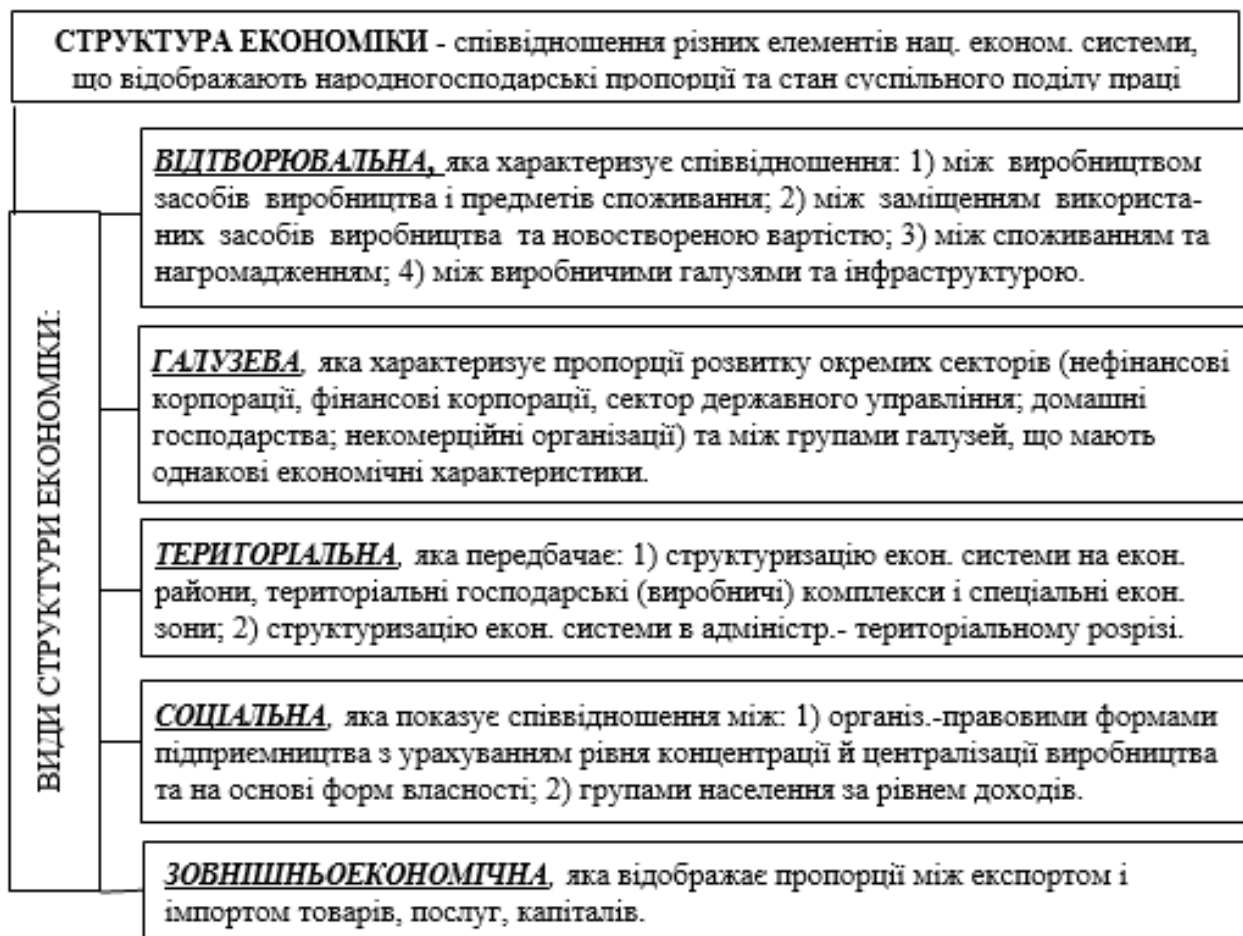

Рис. 9.1 Сутність та види структури національної економіки

Рис. 9.2 Структурна політика: типи та методи.

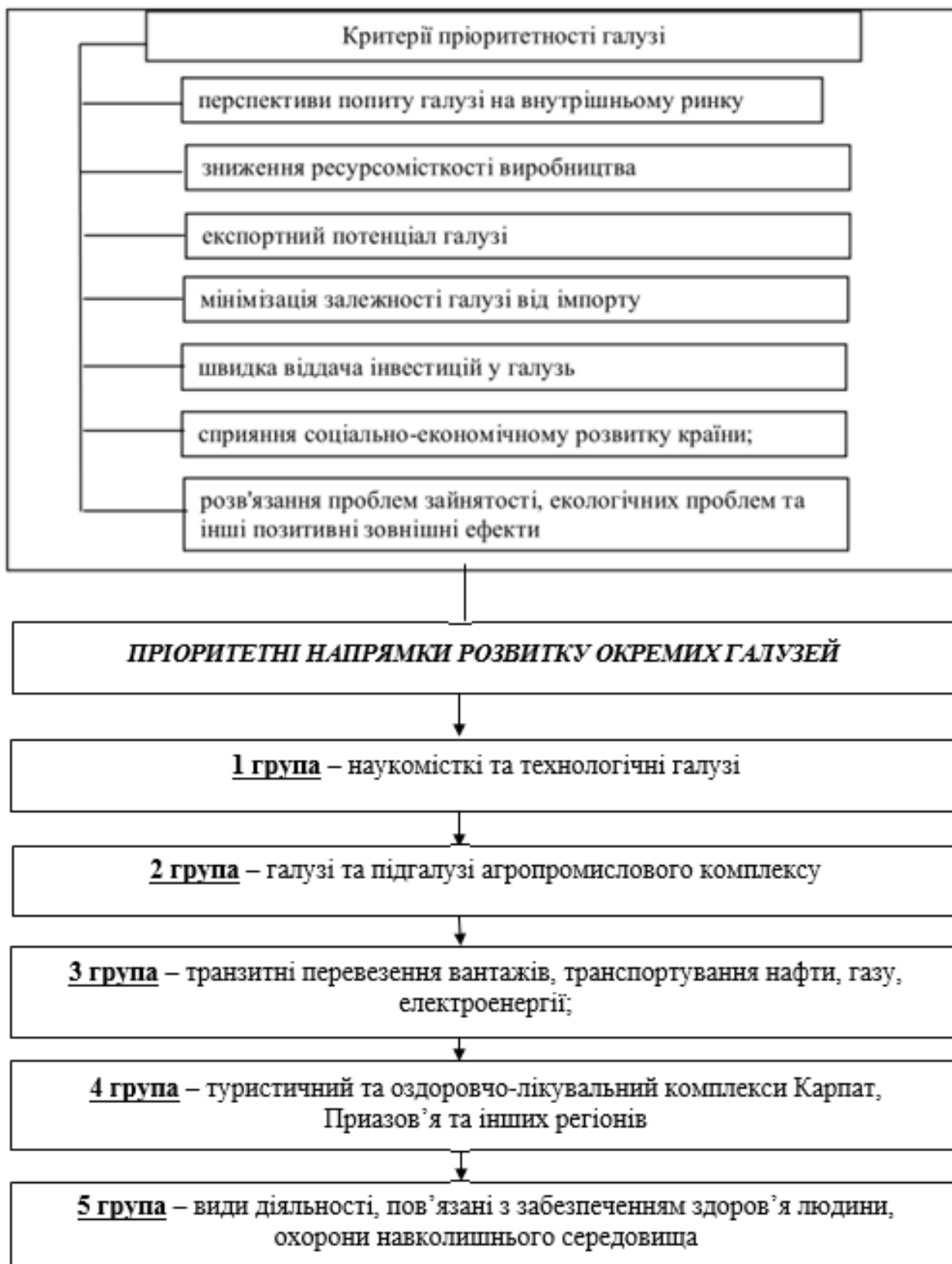

Рис. 9.3 Пріоритетність розвитку галузей економіки

Рис. 9.4 Напрями оптимізації структури національної економіки

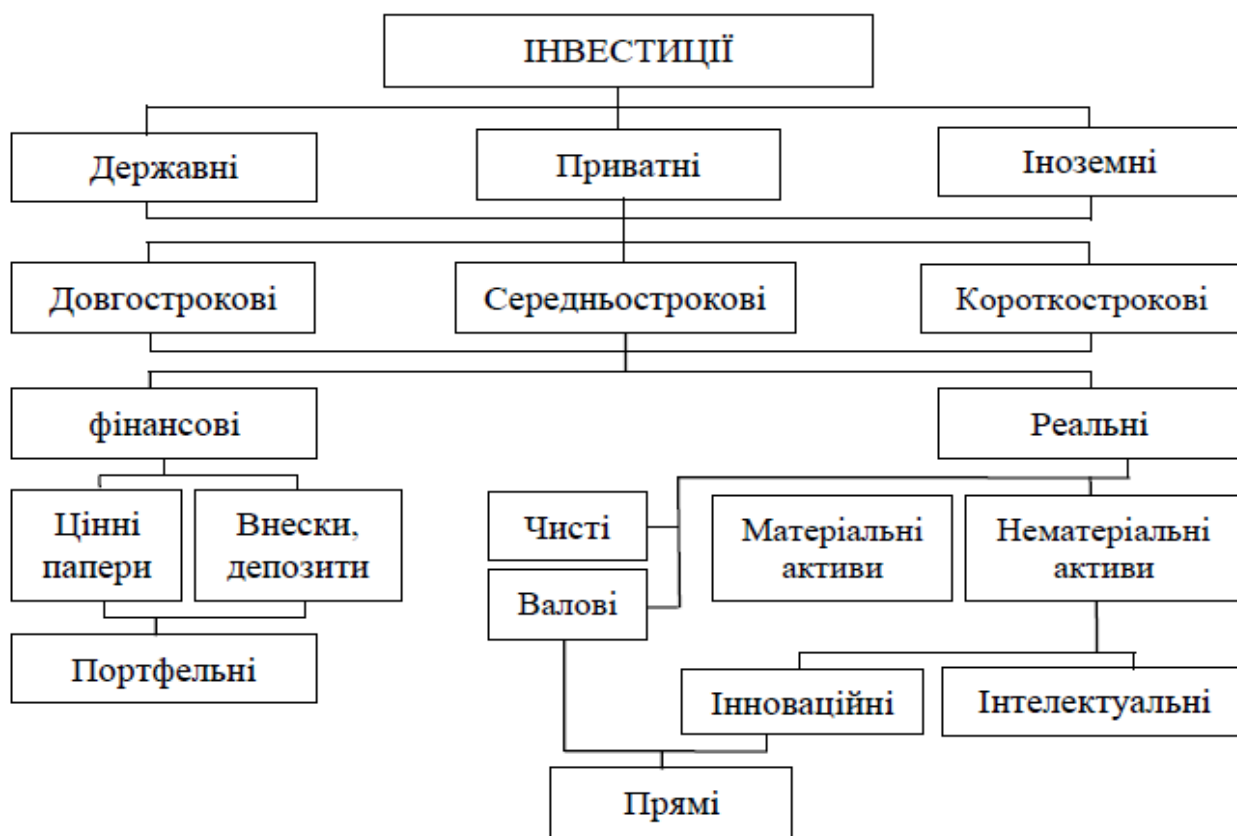

Рис. 9.5 Види інвестицій

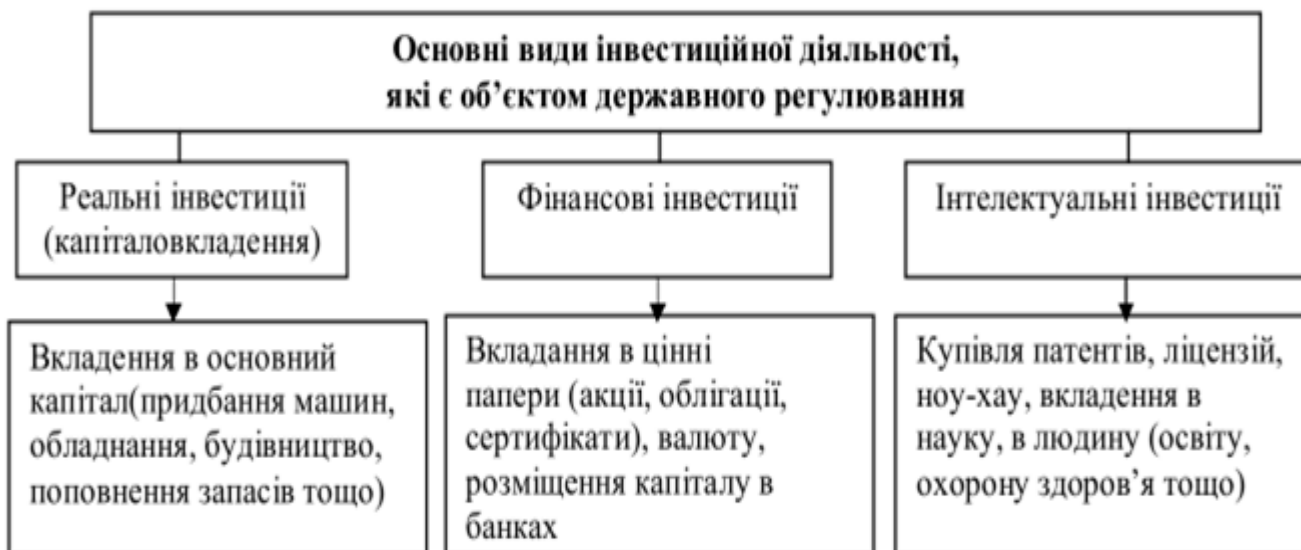

Рис. 9.6 Види інвестиційної діяльності за об'єктами вкладання інвестицій

Рис. 9.7 Напрями державного регулювання інвестиційної діяльності

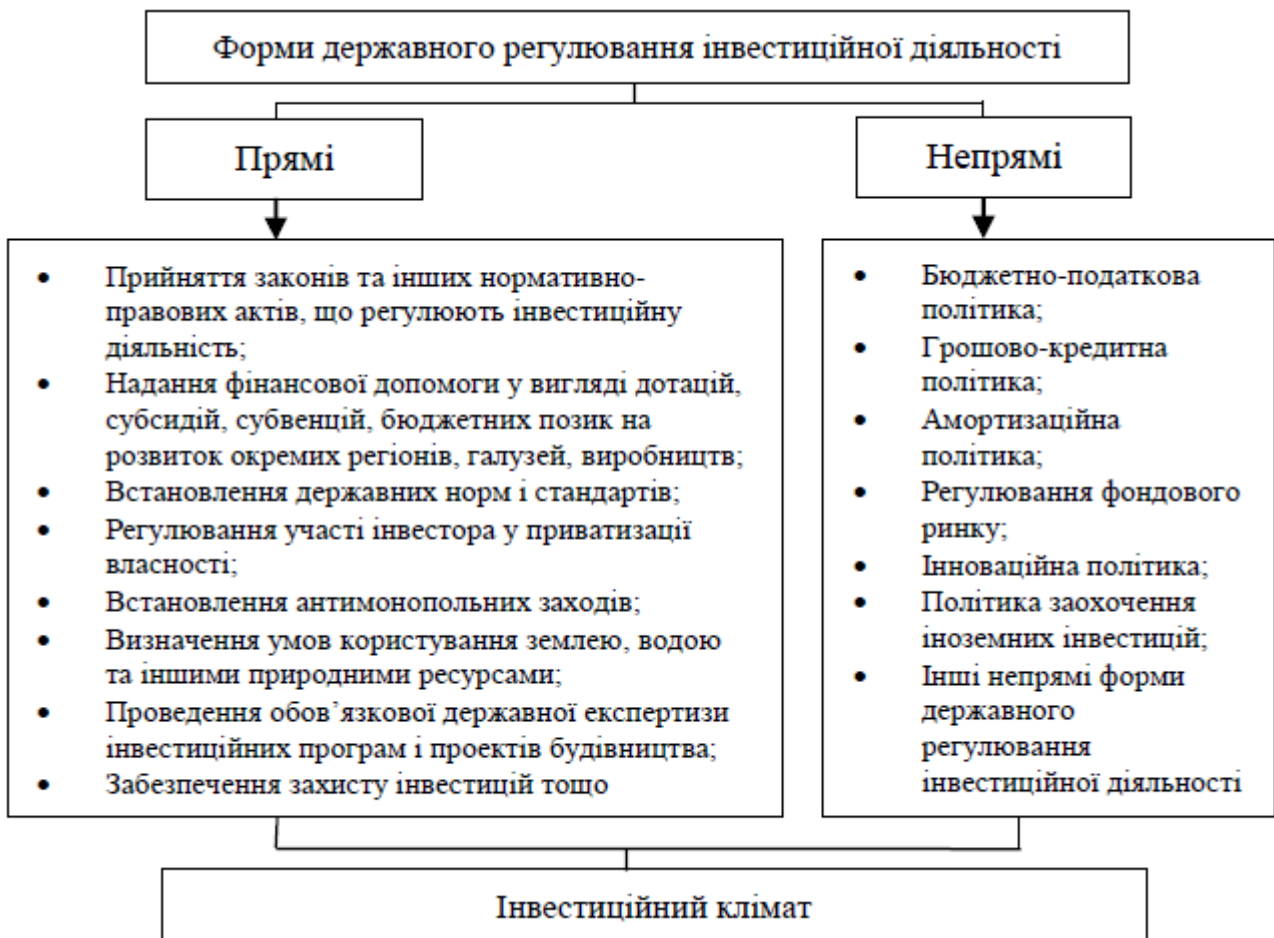

Рис. 9.8 Форми державного регулювання інвестиційної діяльності

Питання до обговорення на семінарському занятті:

1. Структура економіки як об'єкт державного регулювання.
2. Державне регулювання структурних зрушень в економіці.
3. Державне регулювання інвестиційних процесів.

Методичні вказівки щодо роботи на семінарському занятті

Форма цього заняття - двогодинний семінар, що проходить за планом. Під час розгляду питань теми визначаються основні види і показники структури економіки України, аналізується фактори, що призводять до структурних зрушень у національній економіці, виокремлюється роль держави щодо збалансованого розвитку відтворювальної, галузевої, регіональної, соціальної та зовнішньоекономічної структури економіки, розглядаються інвестиції як джерела розвитку структурних елементів держави та особливості інвестиційної політики в Україні. У ході розв'язання проблемних завдань та кейсів досліджуються механізми державного регулювання структурних зрушень та інвестиційних процесів в Україні.

Завдання до самостійної роботи здобувачів:

1. На основі статистичної інформації, представленої на офіційному сайті Державної служби статистики України (<https://www.ukrstat.gov.ua/>), проаналізуйте індекси виготовленої продукції за основними промисловими групами й за видами діяльності, та порівняйте тенденції з динамікою в інших галузях економіки (наприклад, сільському господарстві, будівництві, транспорті, освіті й ін.). Результати аналізу представте у вигляді таблиць або діаграм.

2. Проаналізуйте динаміку і структуру капітальних і прямих інвестицій. Порівняйте динаміку обсягів капітальних інвестицій в Україні з активністю вітчизняних інвесторів – бізнесу і державної влади, що формує основу для підвищення конкурентоспроможності та позитивними очікуваннями щодо перспектив майбутнього розвитку країни.

Табл. 9.1 Інвестиції в Україні у 2016-2019 р.р.

	2016	2017	2018	2019
1. Капітальні інвестиції				
у фактичних цінах, млрд. грн	359,2	448,5	578,7	379,2
у порівняльних цінах, у %	118,0	122,1	116,4	112,4
у т. ч. освоєні за рахунок				
коштів державного бюджету				
у фактичних цінах, млрд. грн	9,3	15,3	22,8	13,3
у % до загального обсягу	2,6	3,4	3,9	3,5
власних коштів підприємств та організацій				
у фактичних цінах, млрд. грн	248,8	310,1	409,6	270,8
у % до загального обсягу	69,3	69,1	70,8	71,4
2. Прямі інвестиції (акціонерний капітал)				
обсяг інвестицій, нарастаючим підсумком з початку інвестування, млн. дол. США	31230,3	316606,4	32291,9	34727,6
у % до початку року	97,2	101,2	102,2	105,5
приріст (зниження) інвестицій, млн. дол. США	-892,2	376,1	685,5	1816,6

3. Уряд поставив стратегічні завдання в області структурної політики:

- перехід до ресурсозберігаючих технологій у важкій промисловості;

- відновлення зруйнованого чи пошкодженого житла шляхом застосування нових будівельних технологій, що дозволяє зменшити витрати на опалення житла та обладнати укриття;

– розвиток фармацевтичної галузі, виробництво ліків та вакцин проти коронавірусних інфекцій, зокрема COVID-19;

Виходячи з поставлених завдань:

1) визначте основні економічні інструменти з реалізації цих завдань; спрогнозуйте можливі негативні наслідки і заходи щодо їх пом'якшення. На конкретних прикладах покажіть проблеми структурної політики України;

2) запропонуйте можливі джерела залучення інвестицій на реалізацію цих завдань. За допомогою яких інструментів державі доцільно стимулювати інвестиційну діяльність суб'єктів економіки?

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Галузева структура економіки характеризує співвідношення:

- А) між виробництвом засобів виробництва і предметів споживання;
- Б) між розвитком певних секторів економіки;
- В) між споживанням та нагромадженням;
- Г) між виробничими галузями та інфраструктурою.

2. Модернізація виробництва, його технічне та технологічне оновлення є складовою частиною:

- А) удосконалення відтворювальної структури економіки;
- Б) удосконалення галузевої структури економіки;
- В) удосконалення територіальної структури економіки;
- Г) удосконалення соціальної структури економіки

3. Які методи (інструменти) структурного регулювання здійснюють прямий вплив на структуру економіки?

- А) правове регулювання;
- Б) державні плани і програми;
- В) дотації, субсидії;
- Г) митна політика.

4. До інструментів опосередкованого впливу структурного регулювання належать:

- А) централізовано встановлені ціни;
- Б) політика прискореної амортизації;
- В) митна політика;
- Г) усі відповіді вірні.

5. Згідно з українським законодавством інвестиціями є:

- А) всі види майнових та інтелектуальних цінностей;
- Б) виключно капітальні вкладення;
- В) виключно фінансові вкладення;
- Г) інтелектуальні вкладення.

6. Сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів, – це:

- А) інвестиційна політика;
- Б) інвестиційне оточення;
- В) інвестиційний клімат;
- Г) інвестиційні умови.

7. Найбільше зростання обсягів виробництва відбувається за умов:

- А) прискореного розвитку виробництва у високотехнологічних та наукомістких галузях;
- Б) прискореного розвитку виробництва у галузях переробної промисловості;
- В) зростання споживання внаслідок збільшення доходів населення;
- Г) зростання у структурі споживання імпоротної продукції.

8. Встановлення правил організації та здійснення інвестування в Україні за участю суб'єктів, що функціонують на базі будь-яких форм власності, – це:

- А) нормативне регулювання інвестиційної діяльності;
- Б) поточне управління сферою інвестування з боку держави;
- В) державний контроль;
- Г) державне програмування та прогнозування.

9. Видача дозволів, ліцензій реєстрація іноземних інвестицій, окремих видів договорів інвестиційного характеру, проведення державної експертизи інвестиційних проектів – це:

- А) нормативне регулювання інвестиційної діяльності;
- Б) поточне управління сферою інвестування з боку держави;
- В) державний контроль;
- Г) державне програмування та прогнозування.

10. В українській економіці в останні роки у промисловості переважають інвестиції в:

- А) розширення виробничих потужностей;
- Б) раціоналізація виробництва;
- В) заміна зношених машин або устаткування;
- Г) інші інвестиції.

Література:

[2, Т.9; 3, с.97-112; 4, с. 37-40; 5, с. 87-100; 7, с.53-122; 8, с. 199-212; 9, с. 235-246; 11, с. 65-70; 12, с. 109-118; 13, Р.6; 14, с. 20-24; 20; 21; 24; 30; 36; 46]

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання якості знань здобувачів ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості і високої диференціації та здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання здобувачем тощо.

Форми участі здобувачів вищої освіти у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: усна відповідь; доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; розв'язання завдань, побудова графіків та діаграм на основі статистичних даних; письмові завдання (тестові, контрольні роботи, есе тощо); самостійне опрацювання тем; систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань; підготовка ІНДЗ - презентації доповіді-реферату.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу, культура мови; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки; вміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, розрахунків показників, побудова графіків та

діаграм на основі статистичних даних, презентація проєктів), виконанні завдань для самостійної роботи – 5 балів. Також передбачено окремо оцінювання презентації реферату з максимальною оцінкою у 5 балів.

До модульних контрольних робіт (МКР) допускаються всі здобувачі незалежно від результатів поточного контролю. За результатами вивчення тем модуля 1 і модуля 2 передбачено дві МКР. Для проведення модульного контролю розроблено модульні контрольні завдання (Додаток А та Б) Варіанти завдань для модульного контролю є рівнозначні за трудомісткістю. За виконання завдань модульного контролю студент отримує контрольну модульну оцінку, максимальна кількість балів якої складає 5 балів.

Студент, який не з'явився на модульний контроль (незалежно від причини), має право один раз повторно пройти модульний контроль у визначені викладачем терміни під час поточних консультацій.

Проведення підсумкового контролю успішності навчання здійснюється у формі екзамену, за який здобувач може отримати максимальну 40 балів.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю (максимум 60 балів) та результатів письмового іспиту (максимум 40 балів).

У випадку отримання менше 60 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота												Екзамен	Сума
Модуль 1					Модуль 2						Реферат- презентація		
T1	T2	T3	T4	МКР	T5	T6	T7	T8	T9	МКР			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

T1... T9 – теми модулів, МКР – модульна контрольна робота.

ШКАЛА ВІДПОВІДНОСТІ ОЦІНОК

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Значення оцінки
90 – 100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
74-89	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
60-73	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

ТЕМАТИКА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТУ-ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Реферат-презентація з дисципліни «Державне регулювання економіки» є видом позааудиторної роботи здобувача. Його метою є самостійне вивчення частини програмового матеріалу, поглиблення, систематизація, закріплення та практичне застосування знань та умінь здобувача з навчального курсу, розвиток навичок самостійного пошуку та опрацювання наукових, нормативних і статистичних джерел інформації, використання логічних, графічних та інших методів дослідження, вироблення власного ставлення до сучасних проблем української економіки та обґрунтування рекомендацій її подальшого розвитку.

Основні етапи роботи над рефератом-презентацією:

I. Вибір теми та визначення завдань дослідження. Робота здобувача з вибору теми реферату має розпочинатися з ознайомлення з запропонованою тематикою. Проте, якщо студента цікавить розгляд напрямів державного регулювання національної економіки, які не були запропоновані у списку досліджень, він може узгодити власну тему із викладачем індивідуально.

II. Добір та вивчення літератури, збирання та обробка інформації. У процесі роботи над певною проблемою досліджується спеціалізована економічна література, законодавчі й нормативні документи, та статистична інформація із різних джерел, бажано як вітчизняна, так і зарубіжна.

III. Складання плану роботи. Реферат повинен мати чітку логічну побудову з відповідними складовими елементами - вступу, основної частини та висновків. У вступі дають оцінку сучасного стану досліджуваної проблеми, визначають її актуальність, об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження. Основна частина роботи складається з кількох розділів. У першому розкриваються теоретичні засади теми; у другому – питання аналізу методів та інструментів державного регулювання зазначеної теми, у третьому формується пропозиції щодо подальшого розвитку досліджуваного аспекту та удосконалення впливу держави на нього. У висновках визначають, чи досягнута мета, та стисло підсумовують результати дослідження.

IV. Написання та оформлення реферату. Він має бути написаний українською мовою та правильно оформлений. Текст роботи повинен розміщуватися на одній сторінці аркуша паперу, з полями: ліве – 3,0 см; праве – 1,5 см; верхнє і нижнє – 2,0 см, Шрифт – Times New Roman, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 0,75 см. Нумерація сторінок має бути наскрізною: номер сторінки проставляють арабськими цифрами у правому верхньому кутку, але на титульній сторінці і на сторінці, де знаходиться зміст номер сторінки не проставляють.

Роботу комплектують у наступній послідовності: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, список літератури, додатки.

Зміст оформляють у вигляді переліку назв розділів роботи, для кожного з яких вказують відповідний номер початкової сторінки тексту. Розділи позначають арабськими цифрами (1, 2, 3), підрозділи позначають номером розділу та підрозділу через крапку (1.1, 1.2 або 2.1, 2.2 і т. д.).

Розрахунки, які наводяться в тексті, доцільно давати у вигляді таблиці, дані яких мають бути обов'язково проаналізовані в роботі. Кожна таблиця повинна мати заголовок, який відображає її зміст. Нумерація таблиць здійснюється таким чином: справа над заголовком з великої букви пишуть слово „Таблиця” та її порядковий номер. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці в даному розділі.

Ілюстративний матеріал у формі схем, діаграм, графіків тощо оформляється таким чином: знизу під ілюстрацією з великої букви пишуть слово «Рис.» і проставляють його номер, який складається з номера розділу та порядкового номера рисунка у даному розділі.

У тексті обов'язково мають бути зроблені посилання на джерела, з яких була запозичена інформація, а також цитати, що наводяться в дослідженні. Посилання на джерела рекомендується здійснювати за допомогою квадратних дужок, в яких проставляється порядковий номер джерела зі списку використаної літератури та відповідна сторінка (наприклад, [3, с.17], декілька джерел відділяються крапкою з комою або дефісом (наприклад, [5-7; 9]).

Список літератури дослідницької роботи складають лише ті джерела, на які в тексті є посилання. При складанні списку застосовують алфавітний спосіб угруповання літературних джерел, оформлений згідно зі встановленими вимогами (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»). У роботі повинно бути використано не менше 20 джерел інформації.

Додатки до реферату (якщо такі є) оформлюються наступним чином: у правому верхньому кутку аркуша з великої букви пишуть слово «Додаток» та вказують його порядковий номер. Послідовність їх розміщення визначається черговістю посилань у тексті роботи. Усі додатки повинні мати заголовок.

Обсяг реферату – 15 - 20 сторінок формату А 4. Приблизний обсяг структурних складових тексту: вступ – 1-2 стор.; основна частина – 10-15 стор.; висновки – 1-2 стор. Реферат має бути обов'язково зброшурований.

V. Підготовка презентації та захист реферату. Захист відбувається шляхом презентації здобувачем проекту дослідження за допомогою програми PowerPoint. Презентація повинна містити 10 – 15 слайдів, які б відображали основні положення дослідження. Будь-який матеріал, включений у презентацію повинен нести змістове навантаження. Для кращого розуміння інформації структуруйте матеріал у таблиці, схеми, графіки та діаграми.

Після презентації передбачається обговорення проекту дослідження.

Виконання та презентація реферату є обов'язковим складовим компонентом підсумкової оцінки.

ТЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕНЬ:

1. Проблеми державного регулювання в сучасній Україні.
2. Критерії ефективності діяльності державного сектора у національній економіці та шляхи її підвищення.
3. Націоналізація власності: сутність, цілі, підстави, варіанти та практика застосування в економічно розвинених країнах.

4. Проблеми взаємодії державного і приватного секторів в рамках змішаної економіки.
5. Прогноз розвитку державного сектора економіки в Україні.
6. Особливості державного управління діяльністю підприємств.
7. Роль держави в регулюванні процесу банкрутства.
8. Державний сектор як система економічних відносин.
9. Структура державного бюджету України поточного року: співвідношення статей та методи регулювання.
10. Проблеми забезпечення економічної безпеки держави з позицій досягнення фінансової стабільності.
11. Оподаткування як механізм регулювання національної економіки.
12. Регулювання міжнародної торгівлі в Україні.
13. Методи державного регулювання інноваційних процесів.
14. Механізми кредитно-грошової політики в АПК України.
15. Особливості державного регулювання соціальної сфери під час війни.
16. Інструменти державного регулювання рівня життя в Україні.
17. Роль антикризових програм у державному регулюванні.
18. Роль державного регулювання національної економіки під час війни.
19. Доцільність державного регулювання національної економіки у повоєнний період.
20. Особливості державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності під час війни.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сутність державного регулювання економіки.
2. Еволюція теорій макроекономічного регулювання.
3. Основні типи економічних систем та механізм їх регулювання.
4. Необхідність та функції ДРЕ.
5. Цілі державного регулювання економіки.
6. Реалізація економічної функції держави в змішаній економічній системі.
7. Основні форми впливу держави на соціально-економічний розвиток країни.
8. Система органів державної влади та їхні функції у сфері управління економікою України.
9. Сучасні підходи та принципи державного регулювання економіки.
10. Зміст та класифікація методів ДРЕ.
11. Стратегія соціально-економічного розвитку.
12. Соціально-економічне прогнозування.
13. Планування соціально-економічного розвитку країни.
14. Програмування соціально-економічного розвитку країни.
15. Цільові комплексні програми як засіб ДРЕ.
16. Державна власність у системі економічних інститутів ринкової економіки.
17. Фінансова система України та фінансова політика.
18. Державний бюджет як головний засіб управління соціально-економічним розвитком країни.
19. Податкове регулювання.
20. Регулювання державних доходів.
21. Регулювання державних видатків.
22. Механізм реалізації бюджетно-податкового регулювання.
23. Грошово-кредитне регулювання.
24. Антимонопольна політика держави.

25. Зміст зовнішньоекономічної політики.
26. Механізм впливу держави на функціонування зовнішньоекономічного сектору.
27. Валютне регулювання в системі державне регулювання ЗЕД.
28. Регулювання міграції капіталів.
29. Платіжний баланс як інструмент державної зовнішньоекономічної політики
30. Науково-технічний прогрес та інновації як об'єкт державного регулювання.
31. Державна науково-технічна та інноваційна політика.
32. Форми та методи реалізації науково-технічної та інноваційної політики.
33. Структура економіки як об'єкт державного регулювання.
34. Державне регулювання структурних зрушень в економіці.
35. Державне регулювання інвестиційних процесів.
36. Соціальна політика: цілі, пріоритети та принципи.
37. Регулювання доходів та споживання населення.
38. Особливості державного регулювання ринку праці.
39. Державне регулювання рівня та якості життя населення.
40. Роль антикризових програм у державному регулюванні.

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ПІДРУЧНИКИ ТА ПОСІБНИКИ

1. Бодров В. І, Сафронова О. М., Балдич Н. І. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. 520 с.
2. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки: електронний підручник. <https://textbook.com.ua/ekonomika/1473446482>
3. Жавнерчик О. В. Державне регулювання економіки та економічна політика : конспект лекцій. Одеса : ОДЕУ, 2019. 113 с.
4. Жавнерчик О. В. Державне регулювання економіки: метод. вказівки до проведення практик. Одеса : ОДЕУ, 2019. 48 с.
5. Ігнатова Є. М., Кармінська-Белоброва М. В. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Харків: ХІУ, 2014. 208 с.
6. Лисак В.Ю. Державне регулювання економіки: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2015. 132 с.
7. Назаркевич І. Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: проблеми та перспективи: моногр. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2020. 356с
8. Сенишин О. С., Горинь М. О., Кундицький О. О. Державне регулювання економіки: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 334 с.
9. Стельмащук А.М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Тернопіль: ТАНГ, 2000. 315 с.
10. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 176 с.
11. Третяк Г. С., Бліщук К. М. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 128 с
12. Ушакова, Н. Г. Зарецька Л. М. Державне регулювання економіки: навч. метод. посібник. Х.: ХДУХТ, 2014. 225 с.
13. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: навч. електрон. посібник. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-82.html>
14. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки: конспект лекцій. Кіровоград: КНТУ, 2012. 40 с.

ЗАКОНОДАВЧІ І НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

15. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
16. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15#Text>
17. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
18. Методика комплексної оцінки бідності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1785-12#Text>
19. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text>
20. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2121-14#Text>
21. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України; Бюджет, Розподіл, Перелік від 03.11.2022 № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>
22. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1023-12#Text>
23. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/959-12#Text>
24. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1560-12#Text>
25. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15#Text>
26. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
27. Про національний банк України. Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/679-14#Text>
28. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

29. International Monetary Fund: web-site. URL: <http://www.imf.org>
30. World Bank group: web-site. URL: <http://www.worldbank.org>
31. Антимонопольний комітет України: веб-сайт. URL: <https://amcu.gov.ua/>
32. Державна казначейська служба України: веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/>
33. Державна митна служба України: веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/>
34. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/>
35. Державна установа «Інститут економіки і прогнозування НАН України»: веб-сайт. URL: <http://www.ief.org.ua>
36. Державний комітет статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
37. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
38. Кабінет Міністрів України: веб-сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
39. Міжнародний центр перспективних досліджень: веб-сайт. URL: <https://icps.com.ua/>
40. Міністерство економіки України: веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua>
41. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України: веб-сайт. URL: <https://mspu.gov.ua/>
42. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України: веб-сайт. URL: <http://mtu.gov.ua/>
43. Міністерство соціальної політики України: веб-сайт. URL: <http://www.msp.gov.ua>
44. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
45. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
46. Національний банк України: веб-сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>
47. Фонд державного майна України: веб-сайт. URL: <https://www.spfu.gov.ua/>

Приклади завдань модульної контрольної роботи №1 та критерії її оцінювання

Робота складається з: 1) теоретичного питання, яке оцінюється максимально в 1 бал; 2) чотирьох тестових запитань, вірна відповідь за кожне - 0,5 бали; 3) твердження на визначення його правильності і обґрунтування свого вибору, за це завдання можна максимально отримати 1 бал (0,5 – визначення правильності відповіді, 0,5 – вірне пояснення); 4) творчого або аналітичного завдання, яке найбільше оцінюється у 1 бал. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 5 балів.

Варіант Х

I. Обґрунтуйте об'єктивну необхідність та поясніть сутність державного регулювання ринкової економіки.

II. Оберіть вірну відповідь:

1. Для якої моделі державного регулювання економіки метою впливу є повна зайнятість, яку можна досягти стимулюючи споживання:

А) монетаристська модель;	В) неокласична модель;
Б) кейнсіанська модель;	Г) модель неокласичного синтезу.

2. Емісію грошової маси країни регулює наступний орган державної влади:

А) Президент України;	В) Верховна Рада України;
Б) Міністерство фінансів України;	Г) Національний Банк України.

3. Способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою забезпечення умов їхньої діяльності відповідно до національної економічної політики називають:

А) інструментами;	В) методикою;
Б) методами;	Г) моделями ДРЕ.

4. За функціональною ознакою прогнози поділяють на:

- А) фактографічні, експертні, комбіновані;
- Б) нормативні, пошукові;
- В) статистичні, аналогії, експертні оцінки, випереджаючі;
- Г) макроекономічні, регіональні та структурні прогнози.

III. Визначте, чи правильне твердження та коротко обґрунтуйте свою відповідь.

Економічна функція держави полягає у забезпеченні цілісності та збереженні суспільства, створенні умов для його гармонійного розвитку.

IV. Розробіть короткостроковий план соціально-економічного розвитку країни під час війни, враховуючи, що спад ВВП держави вже становив 30%, дуже порушені логістичні шляхи та транспортна інфраструктура, 20% території є окупованими, рівень інфляції становив 50%, безробіття збільшилося вдвічі, а витрати на оборону є основними та найбільшими у держбюджеті країни.

Приклади завдань модульної контрольної роботи №2

Структура та критерії оцінювання модульної контрольної роботи № 2 ідентичні із модульною контрольною роботою № 1.

I. Розкрийте особливості державного регулювання структурних зрушень в національній економіці.

II. Оберіть вірну відповідь:

1. В період війни у державному бюджеті країни:

- А) збільшуються податкові надходження;
- Б) збільшуються доходи від приватизації;
- В) збільшуються витрати на соціальну сферу;
- Г) збільшуються витрати на розвиток та впровадження НТР.

2. Для політики «дорогих грошей» властиво:

- А) проведення за умов неповної зайнятості;
- Б) збільшення розміру облікової ставки;
- В) активна купівля державою цінних паперів;
- Г) зменшення норми обов'язкових резервів.

3. Оберіть правильне співвідношення між основними соціальними стандартами підтримки населення в Україні у 2022 р. (мінімальної пенсії, мінімальної зарплати, прожиткового мінімуму для працездатних осіб):

- А) пенсія \geq мінімальна заробітна плата \geq прожитковий мінімум;
- Б) мінімальна заробітна плата \geq прожитковий мінімум \geq пенсія;
- В) прожитковий мінімум \geq мінімальна заробітна плата \geq пенсія;
- Г) мінімальна заробітна плата \geq пенсія \geq прожитковий мінімум.

4. Інструментом опосередкованого впливу валютного регулювання є:

- А) дисконтна політика;
- Б) дивізійна політика;
- В) валютна блокада;
- Г) девальвація.

III. Визначте, чи правильне твердження та коротко обґрунтуйте свою відповідь.

В Україні держава є основним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств.

IV. Аналітичне завдання:

Проаналізуйте стан національного ринку праці під час війни та визначте заходи, які держава застосовує для його регулювання. Запропонуйте ефективні, на ваш погляд, методи та інструменти державного регулювання ринку праці в Україні у повоєнний період.

Наукове електронне видання

Укладач:

Мельникова Ольга Володимирівна

Державне регулювання економіки:

навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти бакалаврського
рівня спеціальності 051 «Економіка»: електронне видання

Відповідальний за випуск: Соляр В.В.

Підписано до друку 3.02.2023 р. Ум. друк. арк. 6,56

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29.